

NICCOLÒ MACHIAVELLI

MANDRAGORA

Iš italų kalbos vertė
VALDAS PETRAUSKAS

VEIKĒJAI

Kalimakas

Siras

Meseras Niča

Ligurijas

Sostrata

Brolis Timotējas, vienuolis

Moteriškē

Lukrecija

Veiksmas vyksta 1504 metais

KANCONA

(Giedama nimfų ir piemenėlių choro prieš prasidedant komedijai)

Gyvenimas toks trumpas,
Deja, lemtis pikta –
Kas dieną slegia mus vargų našta,

Todėl jausmų netramdom,
Ir metai lekia skriedami pro šalį:
Kas džiaugsmo neberanda
Ir dieną naktį keikia sunkią dalią,
Tas įsiteigti gali,
Jog žemėj nėra pagundų,
Nėra kliūčių, sunkumų,
Kai meilė širdyje ūmai pabunda.

Nuo nykumos beribės
Pabėgę į lankas, kur žydi gėlės,
Gyvename linksmybėj,
Su nimfom šokam dailūs piemenėliai.
O čion atbėgom vėlei
Su nuotaika smagia
Pagerbti jūsų šventės
Ir pasilinksmint su jumis drauge.

Mus garsas jūsų pono
Iš girių tolimųjų atviliojo, -

Tai vyras aukšto luomo,
Garsėja žmonėse vardu tauriuoju.
Te amžiais jus globoja!
Nebūkite surūgę,
Kai vakaras ateina!
Valdovui džiaugsmo dainą traukit džiugūs!

PROLOGAS

Žiūrovai gerbiami, sveiki atvykę!
Susėskite suėję
Ir dėmesiu suteikit įkvėpimo.
Todėl ramybės meldžiame: šį sykį
Mes norim, gerbiamieji,
Parodyti Jums naują nutikimą.
Jaunimo ir senimo
Florencijos gražiausių
Matysit scenoj gausiai.
O veikia padarysime siurprizą –
Nukelsim jus į Romą ar į Pizą.

Po dešinei jūs matot aukštą mūrą –
moslinčius ten gyvena,
Avinijų gvildena per naktis.
Už kampo matot skersgatvį Amūro –
Ir jauną ten, ir seną
Paklupdo būtinai žiauri lemtis.

Ir jeigu neviltis nevers išeit prieš laiką,
Išgirsite, kas laikos
Bažnyčioje, kuri ana ten matos, -
Vienuolis ar prioras, ar abatas.

O iš kairės jaunuolis toks gyvena –
Gvadanijs Kalimakas,
Atvykęs iš Paryžiaus ką tiktai.
Bičiulių laikomas tauriu nuo seno,
Jis nuovokos neteko,
Išvydęs dailią damą nelauktai.
Pamilo ją karštai
Ir, kaip matysit veikiai,
Susuko galvą klaikiai.
Linkėčiau iš širdies, kad jus, beje,
Kas nors apgautų panašiai kaip ją!
Vadinas pjesė ši „Mandragora“.
Kodėl? Geriau neklauskit.
Suprasit patys, pjesę pažiūrėję.
Nors autorius labai garsus nėra,
Bet juoko sočiai gausit,
O jeigu ne – vaišina jus kūrėjas.
Meilužis niekadėjas,
Mokslavysis pakvaišęs,
Vienuolis, ydų maišas,
Ir lengvapėdis šelmis dykaduonis
Šį vakarą jus linksmis ir malonins.

O jei per menkas rodos jums siužetas,
Nevertas to kūrėjo,
Kuris garsėt norėtų išmintingu,
Jam priekaištauti, regis, nederėtų:
Tokiom pigiom idėjom
Pagrąžint geidžia kasdienybę pilką.
Jam rimtos temos tinka,
Bet imtis jų, deja,
Kūrėjui nevalia:
Šiandien už mintį taurią, prakilniausią
Skatiko surūdijusio negausi.

Atlyginimą gausi šiandien tokį:
Tave supeiks kiekvienas,
Su žemėm sumaišys,
Ką girdi, mato.
Dabar laikai, be abejo, kitokie
Nei aukso amžiaus dienos,
Kai visa ko taurumas buvo matęs.
Tada autorius suprato,
Koks laukia jo likimas,
Ir vangiai darbo imas:
Kam veltui kęst vargus, jei kūrinys
Bus vėjų draskomas, migloj pranyks?

Bet jei kas nors burnodamas kūrėją
Panūs laikyt per mulkį
Ar spjaut į barzdą su įžūlumu,

Težino: mūsų autorius dergėją
Bemat sutrins į dulkes,
Nes nuo jaunystės garsi aršumu
Kur skamba prie namų
Daili tartis Toskanos,
Nėr jauno anei seno,
Kurio aštriu žodžiu jis neatkausto,
Nors šis vilkėtų atlaso apsiaustą.
Tegu sau dergia, jeigu jiems taip kvočias!
Pradėkim pjesę dailiai,
Negaiškim laiko – jis kainuoja brangiai.
Kam imt į galvą paistalus bepročių,
Bijoti kokio kvailio,
Kurio gal ir nėra šitoj padangėj?
Štai Kalimakas žengia
Ir tarnui Sirui sako,
Ką paregėt jam teko.
Žiūrovai, patys viską greit patirsit,
Daugiau iš mūsų žodžio neišgirsit!

PIRMAS VEIKSMAS

PIRMA SCENA

(Veikėjai: Kalimakas, Siras)

KALIMAKAS. Palauk, Sirai, neišeik! Man reikia su tavim pasikalbėti.

SIRAS. Klausau.

KALIMAKAS. Man regis, tau buvo labai keista, kad aš taip staigiai išvykau iš Paryžiaus, o dabar, ko gero, stebiesi, kodėl aš ištisą mėnesį dykinėjau Florencijoje.

SIRAS. Jūsų teisybė.

KALIMAKAS. Nemanyk, jog tavimi nepasitikiu, jei lig šiol tau nieko nesakiau ir tik dabar į tave kreipiuosi, - stačiai esu tos nuomonės, jo nieko neišsaugosi paslaptį, jei nelaikysi liežuvio už dantų... kol neprispirs bėda. Na, o dabar, kai mirtinai prireikė tavo pagalbos, išklosiu tau viską iš panagių.

SIRAS. Juk aš jūsų tarnas, o tarnams nevalia kaišioti nosies į ponų reikalus, traukti juos už liežuvio, ir sekti, ką jie daro. Žinia, kad jie patys užsimano pasidalyti savo mintimis, tuomet jau tarnams privalu dorai atlikti savo priedermes, kaip liepia sąžinė. Taip aš elgiausi iki šiolei, ir neketinu keisti savo įpročio.

KALIMAKAS. Žinau, Sirai, žinau. Tikriausiai esi tūkstantį sykių girdėjęs, o dabar išgirsi tūkstantis pirmąjį kartą, jog, mirus tėvams, dešimties metų likau visiškai našlaitis, ir globėjai išsiuntė mane į Paryžių, kur išgyvenau lygiai dvidešimt metų – mat, išbuvus ten dešimt metų, karalius Karolis įsiveržė į mūsų kraštą, ir prasidėjo begaliniai Italijos karai, galutinai nualinę mūsų Florenciją, tada aš tariau sau, jog saugiausiai būsią nebegrįžti namo, ir toliau gyventi Paryžiuje.

SIRAS. Taip ir buvo iš tikrųjų.

KALIMAKAS. Taigi, paprašęs patikėtinius išparduoti visą turtą, išskyrus tėvų namus, apsilikau Paryžiuje, kur kuo gražiausiai nugyvenau dar dešimtį metų...

SIRAS. Žinau.

KALIMAKAS. ...skirdamas pakankamai laiko ir mokslui, ir malonumams, ir verslo dalykams: visur spėdavau ir taip sumaniai viską derindavau, jog apleisti nieko neapleisdavau. Ir todėl, kaip žinai, gyvenau ramiai ir laimingai, nieko neskriausdamas ir visiems įtikdamas – regis, buvau vienodai

malonus ir miestelėnams, ir bajorams, ir svetimšaliams, ir vietiniams žmonėms, ir vargšams, ir turtuoliams.

SIRAS. Šventa teisybė.

KALIMAKAS. Tačiau Likimui, matyt, pasirodė, jog pernelyg jau gražiai gyvenu, ir atsiuntė jis Paryžiun tokį Kamilą Kalfučį.

SIRAS. Jau pradėdau numanyti jūsų bėdą.

KALIMAKAS. Tą Kalfučį drauge su kitais florentiečiais, dažnai kviesdavausi į svečius. Ir štai vieną dieną, visiems mums besišnekučiuojant, kilo ginčas: kurios moterys gražesnės – prancūzės ar italės. Apie itales aš nieko negalėjau pasakyti, ne išvykau iš tėvynės dar vaikas būdamas, o štai kitas florentietis stojo karštai ginti prancūzaites, tuo tarpu Kamilas – itales. Ilgai jie ginčijosi, paremdami savo žodžius argumentais, ir galiausiai Kamilas pasakė įtūžęs, kad jei visos italės ir būtų baidyklės, vis dėlto viena jo giminaitė dievaž apgintų italių garbę.

SIRAS. Dabar jau žinau, ką jūs man norite pasakyti.

KALIMAKAS. Ir jis paminėjo madoną Lukreciją, mesero Ničos Kalfučo žmoną, taip išaukštino jos grožį ir dorybes, jog visi mes stačiai žado netekome. Ir mano širdy gimė toks karštas noras ją pamatyti, kad, nieko nesvarstydamas, nebegalvodamas, ar Italijoje karas, ar taika, pasinešiau grįžti tėvynėn, o atvažiuavęs čionai, savo akimis įsitikinau, jog visos liaupsės madonos Lukrecijos grožiui toli gražu neprilygsta tikrovei, o tai, kaip tu žinai, labai jau retai atsitinka. Žodžiu, užsidegiau tokiu geismu madonai Lukrecijai, jog nebežinau kur dėtis.

SIRAS. Jei būtute Paryžiuje į mane kreipęsis, būčiau davęs gerą patarimą, o dabar nebežinau, nei ką sakyti.

KALIMAKAS. Anaiptol ne patarimo trokšdamas aš tau viską išpasakojau, o stačiai norėjau išlieti sielą, be to, pasitelkti tavo paspirtin, jeigu man prireiks pagalbos.

SIRAS. Stengsiuos iš paskutiniųjų. O turite kokių vilčių?

KALIMAKAS. Deja, jokios, ar beveik jokios. Atvirai tau pasakysiu: pirmoji ir didžiausioji kliūtis – tai jos dora prigimtis, kuriai svetimas bet koks potraukis į meilės nuotykius; kita vertus, ji turi pinigais apkerpėjusį vyrą ir laiko jį po padu, o jis, nors ir ne jaunuolis, ne toks jau ir senas, kaip to norėtūsi. Neturi ji nei giminių, nei artimų draugų, su kuriais galėtų susitikinėti per šventes ar vakarėlius, ar šiaip kokius pobūvius, taip mėgstamus jaunuomenės tarpe. Nėra jos namuose nei apsucrių pameistrių, ar parankinių, o tarnai ir kambarinės jos baisiausiai bijo, - žodžiu, nieko nepapirksi.

SIRAS. Tai ką gi jūs ketinate daryti?

KALIMAKAS. Apskritai ieškant, visada galima rasti kokią nors išeitį, ne visiškai beviltiškų dalykų nebūna. Ir jei blėsuoja menkutė, vos juntama viltis, pasitelkęs valią ir norą, žmogus gali kalnus nuversti.

SIRAS. Vadinasi, jūs turite viltį?

KALIMAKAS. Dedu viltis visų pirma į mesero Ničos puikumą: nors jisai ir vilki daktaro mantiją, didesnio naivuolio ir mulkio nerasi visoje Florencijoje; kita vertus, ir jis, ir ji labai nori turėti vaikų: jau šešeri metai, kai vedę, aptekę turtais, o kam gi juos paliksi, jei nėra vaikų? Ir be to, Lukrecijos motinėle, kadaise nesibodėjo palaidoko gyvenimo, nors, tiesa, dabar, kai pinigų daugiau nei proto, nežinia, iš katros pusės patogiau prie jos prieiti.

SIRAS. O jūs jau ėmėtės kokių nors žygių?

KALIMAKAS. Šiokių tokių.

SIRAS. Kokių, pavyzdžiui?

KALIMAKAS. Tu pažįsti Liguriją, tą prašėiką, kuris amžinai taikosi pas mane prisikimšti pilvą? Tai va, kitados jis manėsi piršliavimu, o paskui įjunko vaikščioti po namus tu metu, kaip ten valgoma. Žmogus jis labai malonus, todėl meseras Niča mielai su juo bendrauja, nors šis mėgstą jį patraukti per dantį. Tiesa, meseras Niča niekada nekviečia jo sėstis prie stalo, bet kartais skolina jam pinigų. Aš tyčia susidraugavau su Liguriju ir prisipažinau mylįs madoną Lukreciją, ir jis pasižadėjo man talkinti kuo beįmanydamas – rankomis ir kojomis.

SIRAS. Tik žiūrėkit, kad neapmulkintų: tais gaudagrašiais nevalia per daug kliautis.

KALIMAKAS. Kas be ko. Bet jeigu jau atskleidžiau paslaptį, norom nenorom esu priverstas tikėti, kad jis sąžiningai man tarnauja. Juo labiau jog pažadėjau dosniai atsilyginti, jeigu išdegs, o jei neišdegs, atsiteisiu pietumis ir vakariene – šiaip ar taip, juk žinai, jog vienas niekados prie stalo nesėdu.

SIRAS. O ką jis pasižadėjo padaryti?

KALIMAKAS. Pažadėjo įkalbėti meserą Ničą gegužės mėnesį kartu su žmona nuvažiuoti į gydomuosius vandenis.

SIRAS. O kas jums iš to?

KALIMAKAS. Kas man? Galimas daiktas, gydomieji vandenys paveiks jos prigimtį – mat tokiose vietose itin traukia pramogos ir pasilinksminimai. Aš irgi ten važiuosiu, ir, nešykštėdamas išlaidų, stengsiuos rengti kuo daugiau prašmatniausių švenčių ir pobūvių. Galbūt taip man pasiseks susidraugauti su madona Lukrecija ir jos vyru. Ką gali žinoti? Taip žingsnis po žingsnio – ir ką nors prieisim, o laikas – geriausias talkininkas.

SIRAS. Neblogai sugalvota.

KALIMAKAS. Šįryt Ligurijas buvo užėjęs ir žadėjo apie tai pasikalbėti su meseliu Niča, o paskui man papasakoti, kaip sekėsi.

SIRAS. Antai juodu abu ateina.

KALIMAKAS. Tuo tarpu pasišalinsiu, o paskui iškart nugriebsiu Liguriją, kai tik šis nusikratys to mokslinčiaus. O tu drožk namo ir imkis darbo. Jei man tavęs prireiks – pasišauksiu.

SIRAS. Einu.

ANTRA SCENA

(Veikėjai: meseras Niča ir Ligurijas)

MESERAS NIČA. Man dingojas, jog tavo patarimai verti dėmesio, vakar vakare apsvarsčiau jus drauge su žmona. Ji sakė apgalvosianti ir šiandien galutinai apsispręšianti. Tačiau, tiesą pasakius, man nelabai limpa prie širdies toji kelionė.

LIGURIJAS. Kodėl?

MESERAS NIČA. Mat labai jau sunku man kur nors iškelti koją. Ir apskritai nemėgstu kraustyti, o reikės rūpintis žmona, tarnais, manta... Be kita ko, vakar tariausi su kai kuriais gydytojais: tas siūlo važiuoti į San Filipą, tas – į Poretą, tas – į vilą. Tiesą pasakius, visi jie vieno galo, tie medicinos daktarai: kalbos – vežimais, o naudos – už skatiką.

LIGURIJAS. Ko gero, pykstate ant jų todėl, jog, kaip ką tik sakėte, bijote sparnus pakelti.

MESERAS NIČA. Eik jau! Jaunystėje buvau tikras paukštis skrajūnas. Prate nėra buvę mugės, kurioj nebūčiau važiuavęs, o visam krašte nėra tokio miestelio, kurio nebūčiau aplankęs. Ką čia kalbėti apie mūsų kraštą! Aš ir Pizoj, ir Livorne esu buvęs!

LIVURIJAS. Vadinas, esat matęs Pizos bažnyčią?

MESERAS NIČA. Turi galvoj Pizos bokštą?

LIVURIJAS. Taip, taip, žinoma, bokštą! O Livorne ar matėt jūrą?

MESERAS NIČA. Kaip gi nebūsiu mates!

LIGURIJAS. Ar platesnė už mūsų upę, už Arną?

MESERAS NIČA. Už Arną? Eik jau! Keturiskart, šešiskart, septyniskart platesnė... Ką čia kalbėti! Kur pažvelgsi, perdėm vanduo, vanduo ir vanduo...

LIGURIJAS. Ir vis dėlto keista: jūsų pasiklausęs, nesuvaikysi, kuriam krašte nesate šlapinęsis, o bijote važiuoti į gydомуosius vandenis!

MESERAS NIČA. Eik tu, žioply, geltonsnapi, pieną nusilaižyk nuo lūpų, prieš imdamas su manim kalbėti! Manai, taip jau lengva visus namus apversti aukštyn kojom? Bet aš taip noriu turėt vaikučių, jog dėl jų kalnus nuverst esu pasiruošęs. Geriau eik pasišnekėt su tais daktarais, išsiklausinék, kur jie patartų man važiuoti, o aš einu šnektelti su savo ponia. Vėliau pasimatysim.

LIGURIJAS. Teisybę sakot.

TREČIA SCENA

(Ligurijas, Kalimakas)

LIGURIJAS. *(pats vienas)* Niekad nemaniau, kad pasaulyje esama tokiu mulkių kaip šis! Ir dar kaip jį lepina likimas, apdovanojęs turtais, gražuolę žmoną, protinga, dora, gebančią valdyti ne tik vyrą bet ir visą karalystę. Nors ir sakoma, jog sena patarlė niekad nemeluoja, bet kaip retai pasiteisina liaudies išmintis, kad „pora – pagal dievo norą“, nes dažniausiai matome puikų žmogų, vargstantį su tikra ragana, ir priešingai – išmanią moterį, ištekėjusią už didžiausio paikšo, beje, laimė, kad meseras Niča toks besmegenis, kitaip kogi galėtų tikėtis tas nelaimingas įsimylėjęs Kalimakas. O štai ir jis. *(Kalimakui)* Ko ten tykoji, Kalimakai?

KALIMAKAS. Taigi pastebėjau tave šnekant su mokslaviriu ir nutariau palūkėti, kol jo nusikratysi, ir sužinoti, ką spėjai nuveikti.

LIGURIJAS. Juk pats žinai, kas tai per paukštis: didelės galvos, mažo proto, o ryžto – nė už skatiką. Nieku gyvu nenori važiuoti iš Florencijos. Bet aš gerokai užkaitinau jam kraują, ir jis galų gale sutiko pagalvoti. Manau, jeigu mes patys neapsivalvosim, jis išsirengs kelionėn, tik nesu tikras, ar mudviem pasiseks pasiekti savo tikslą.

KALIMAKAS. O kodėl gi turėtų nepasisiekti?

LIGURIJAS. Nežinomi apvaizdos keliai! Juk pats puikiausiai žinai, jog į tas gydyklas privažiuoja visokio plauko žmonių, ir gali atsitikti taip, kad atsiras tenai toks vyras, kuriam, kaip ir tau, madona Lukrecija kris į širdį, ir be to, jis neš tave ir turtais, ir išvaizda. Žodžiu, visas mūsų triūsas nueis perniek ir tik pasitarnaus kam nors kitam, juo labiau kad, matydama minias dūsautojų, mūsų gražuolė pasidarys dar neprieinamesnė arba suvis apkvaiš nuo liaupsių ir paklius ne tavo, o kieno kito glėbin.

KALIMAKAS. Gal ir tavo teisybė. O ką gi man daryti? Kokių žygių imtis? Ką sugalvoti? Juk reikia ko nors griebtis – ko nors negirdėto, ar pavojingo, ar rizikingo, ar netgi niekšiško... Geriau mirti

nekaip kančiose gyventi. Jei galėčiau užmigti nakčia, valgyti, šnekėtis su draugais, prasimanyti kokių nors pramogų, tuomet gal ir sugebėčiau užimti kantrybės ir laukti patogios progos, o dabar nebėr kitos išeities, ir jei nepuoselėčiau bent menkutės vilties, mirtis beregint nutrauktų gyvybės giją. Ir jeigu jau esu pasmerktas mirti, man nebėr ko bijoti, esu pasirengęs bet kokiam žingsniui – pačiam baisiausiam, žvėriškiausiam, nepadoriausiam.

LIGURIJAS. Kam taip kalbėti! Tramdyk tuo širdies protrūkius.

KALIMAKAS. Argi nematai, kad, juos tramdydamas, dar skaudžiau žeidžiu savo širdį ir kankinu save tokiomis mintimis? Todėl reikia arba sugundyti meserą Ničą važiuoti į gydomuosius vandenį, arba prasimanyti kokią kitą išeitį, kad man nušvistų bent menkutė, bent apgaulinga viltis, kuri nors truputį sušvelnintų mano kančias ir duotų peno svajonėms.

LIGURIJAS. Tavo teisybė, ir aš pasirengęs tau padėti.

KALIMAKAS. Tikiu, nors ir seniai žinau, jog tavo luomo žmonės nieko kito netrokšta, kaip tik apsukti savo artimą. Vis dėlto manau, tu neiškrėsi man tokios šunybės, o jei ką nors panašaus padarysi ir aš sužinosiu – kojos nebekelsi į mano namus ir amžinai atsisveikinsi su viltimi gauti žadėtą atlyginimą.

LIGURIJAS. Tau nėra ko abejoti mano ištikimybe – mat, jeigu aš ir negeisčiau to atlygio, į kurį, tiesą pasakius, dedu visas viltis, vis viena tavo troškimas man toks suprantamas ir artimas, jog aš – ne ką mažiau negu tu – stengsiuosi iš paskutiniųjų, kad jis taptų tikrove. Bet liaukimės apie tai. Klausyk, mokslavyris man pavadė surasti gerą gydytoją ir susižinoti, į kokią gydyklą vertėtų važiuoti. Tai va, šitą ką aš tau siūlau: supažindinsiu tave su meseru Niča ir pasakysiu jam, kad studijavai mediciną ir netgi verteisi gydytojo praktika Paryžiuje. Jis lengvai patikės, nes didesnio kvailio žemėje nerasi, ir be to, juk tu išprusęs žmogus ir sugebėsi jam pasakyti vieną kitą žodį lotyniškai.

KALIMAKAS. Ir kas iš to?

LIGURIJAS. Ogi tas, kad nusiūsim jį tokion gydyklon, kokion panorėsim, ir galbūt mums pasiseks iškrėsti tokį pokštą, kurį sugalvojau, o tuomet, man regis, daug lengviau, greičiau ir patikimiau pasieksim tikslą, nei važiuodami į gydomuosius vandenį.

KALIMAKAS. Ką tu sakai?

LIGURIJAS. Kaip kažin ką! Tik nenuleisk galvos ir pasikliauk manimi, o rytoj tuo pat metu viskas bus padaryta. Ir jeigu meseras Niča netgi būtų ne toks paikas, koks yra iš tiesų ir bandytų sužinoti, ar tikrai esi gydytojas, per tokį trumpą laiką vis viena nespėtų įminti mūsų kėslų, o jeigu ir spėtų – nesugebėtų mums sutrukdyti.

KALIMAKAS. Tu man sugrąžini gyvybę! Tavo pažadas toks neįtikėtinas, jog suteiki man pernelyg didelių vilčių. Ką tu sugalvojai?

LIGURIJAS. Kai reikės, ir sužinosi, o dabar nėra ko burną aušinti: kam gaišti laiką tuščioms kalboms, jeigu net darbui jo per maža? Eik namo ir lauk manęs, o aš skubu pas meserą Ničą, ir jeigu jį atvesiu, įdėmiai klausykis, ką aš sakysiu, ir atitinkamai elkis.

KALIMAKAS. Viską darysiu pagal tavo žodį, nors ir bijau, kad tavo suteiktos viltys neišsisklaidytų kaip dūmai.

KANCONA

Kas niekad nėra pažinęs,
Amūre, tavo dieviškos galybės,
Nenusakys gėrybės,
Dangaus mums dovanotos, pirmutinės.
Nežino tas, kaip bėdos begalinės
Užgriūva ir ateina vargo dienos,
Kaip, mylint žmogų mielą
Visa širdim ir siela,
Viltis ir baimė sekina kiekvieną,
Kaip žmonės, net dangaus dievai aukščiausi,
Tavų aštrių strėlių, Amūre, bailsis.

ANTRAS VEIKSMAS

PIRMA SCENA

(Ligurijas, meseras Niča, Siras)

LIGURIJAS. Kaip sakiau, tikriausia pats dievas siunčia jums šį žmogų, idant įsikūnytų jūsų karščiausias troškimas. Paryžiuje jis turėjo begales pacientų, o kad čia, Florencijoje, netobulino savojo meno, - prašom nesistebėti: visų pirma, jis ganėtinai turtingas ir, be kita ko, ketina netrukus grįžti Paryžiun.

MESERAS NIČA. Taigi, broleli, štai kur bėda! O aš nieku gyvu nenorėčiau įkliūti į spąstus, o paskui likti it musę kandęs.

LIGURIJAS. Neimkite į galvą, tokių dalykų neatsitiks: svarbiausia, kad jis neatsisakytų jūsų gydyti, o jeigu jau imsis darbo, tai tikrai nesustos pusiaukelėj.

MESERAS NIČA. Na, šiuo klausimu pasikliausiu tavimi, o kai dėl jo mokyto, aš pats beregint nustatysiu, ko jis vertas. Kam jau kam, o man jis akių neapdums!

LIGURIJAS. Juk aš puikiai jus pažįstu, užtat ir vedu jus tiesiai pas jį, kad pasišnekėtumėte iš esmės. Ir jeigu, pasišnekėjęs su juo, iš povyzos, iš mokyto, iš kalbėsenos nuspręsite, kad jis iš tų, kurių nevalia dėti kišenėn, galėsite spjauti man tiesiai į barzdą.

MESERAS NIČA. Na, tuomet eime su dievo padėjimu. Kur jis gyvena?

LIGURIJAS. Va šitoj aikštėj: antai jo durys, kaip tik priešais jūsų namus.

MESERAS NIČA. Laimingos kloties!

LIGURIJAS. Štai ir atėjom.

SIRAS. Kas ten?

LIGURIJAS. Ar Kalimakas namie?

SIRAS. Taip, namie.

MESERAS NIČA. O kodėl tu jo nevadini magistru Kalimaku?

LIGURIJAS. Jam nusispjaut į tokius niekus.

MESERAS NIČA. Negražu taip kalbėti. Daryk kaip pridera ir pagarbiai lenk galvą prieš didį žmogų.

ANTRA SCENA

(Kalimakas, meseras Niča, Ligurijas)

KALIMAKAS. Kas ten atėjo?

MESERAS NIČA. Bona dies, domine magister.

KALIMAKAS. Et vobis bona, domine doctor.

LIGURIJAS. Na, ką pasakysit?

MESERAS NIČA. Šaunu, prisiekiu visais šventaisiais!

LIGURIJAS. Jei pageidaujate mano draugijos, kalbėkite taip, kad ir aš suprasčiau, priešingai – kiekvienas šnekėsime kas sau.

KALIMAKAS. Kuo galiu pasitarnauti?

MESERAS NIČA. Kaip čia pasakius? Norėčiau pasišnekėti apie du dalykus, kuriuos kas kitas stengtųsi apdairiai apeiti, - tai yra apie savo ir artimųjų rūpesčius. Mat aš neturiu vaikų ir štai dabar, geisdamas ant pečių užsikrauti tą sunkią naštą, ateinu jūsų sutrukdyti.

KALIMAKAS. Jūs manęs nėmaž netrukdate, priešingai – man didžiausias malonumas pasitarnauti jums ir visiems kitiems, tokiems pat dorybingiems ir garbingiems žmonėms! Kuriems galams būčiau šitiek metų ėjęs mokslus Paryžiuje, jei nebūčiau pasirengęs tokiems žmonėms kaip jūs?

MESERAS NIČA. Labai ačiū! O kai jums prireiks mano paslapčių, mielai jums pasitarnausiu. Tačiau grįžkime ad rem nostram. Kokie, jūsų nuomone, gydomieji vandenys geriausiai padėtų mano žmonai pastoti? Aš žinau, jog Ligurijas jau kalbėjo su jumis apie tai, ką dabar jums sakau.

KALIMAKAS. Kas be ko, pasakė, bet jūsų norui išpildyti reikia žinoti žmonos nevaisingumo priežastį, nes priežasčių būna visokių. Nam causae sterilitatis sunt: aut in semine, aut in matrice, aut in strumentis seminariis, aut in virga, aut in causa extrinseca.

MESERAS NIČA. *(pats vienas)* O, tai didžiausios pagarbos vertas žmogus!

KALIMAKAS. Be kita ko, dar viena nevaisingumo priežastimi gali būti jūsų nepajėgumas, o jeigu taip būtų, čia nebepadėtų jokie vaistai.

MESERAS NIČA. Kad aš būčiau nepajėgus? Ką, norite, kad nusprogčiau iš juoko? Man regis, visoje Florencijoje nerastumėte tokio galingo ir aržaus vyro kaip aš!

KALIMAKAS. Tuomet nusiraminkite ir būkite tikras, kad surasime pačių geriausių vaistų.

MESERAS NIČA. O gal žinote šiaip kokią kitą priemonę, kad tik nereiktų važiuoti į gydomuosius vandenius? Man labai ne prie širdies visi tie kelionės rūpesčiai, o ir žmona nenorėtų palikti Florencijos – kad ir trumpam.

LIGURIJAS. Kurgi ne! Einu lažybų, kad Kalimakas viską žino! Tik jis pernelyg atsargus. Argi ne jūs man andai sakėte, jog turite tokio gėrimo, kurio pagėrusi pastos bet kuri moteris?

KALIMAKAS. Žinoma, turiu. Betgi aš nepažįstu šitų žmonių ir nenoriu, kad jie palaikytų mane šarlatanu.

MESERAS NIČA. Manim galite pasikliauti, ramia širdimi, nes taip apstulbinote ir sužavėjote mane savo dorybėmis, jog dabar tikiu kiekvienu jūsų žodžiu ir esu pasiryžęs vykdyti visus nurodymus.

LIGURIJAS. Man rodos, pirmučiausia reikėtų iširti jūsų šlapimą.

KALIMAKAS. Be abejo, be to nieku gyvu neišsiversi.

LIGURIJAS. Pašaukit Sirą, tegul nueina su daktaru į namus ir atneša šlapimą, o mudu čia jo palauksime.

KALIMAKAS. Sirai, eik su ponu. O jūs, magistre, jei neapsigalvosite, tuojau pat grįžkite, ir mes visi apsvarstysime, ką gi derėtų daryti.

MESERAS NIČA. Kaip tai „jei neapsigalvosiu“? Sugrįšiu bregint, nes dedu į jus daugiau vilčių negu vengras į savo špagą.

TREČIA SCENA

(Meseras Niča, Siras)

MESERAS NIČA. Tavo ponas iš tiesų nuostabus žmogus.

SIRAS. Nuostabesnis, nei jūs manote.

MESERAS NIČA. Su juo, ko gero, skaitosi ir Prancūzijos karalius.

SIRAS. Ir dar kaip!

MESERAS NIČA. Turbūt todėl jis ir myli Prancūziją?

SIRAS. Kas be ko!

MESERAS NIČA. Ir gerai daro. Mūsų krašte – vien šykštuoliai ir gaudagrašiai, tikrųjų dorybių niekas nevertina. Jeigu tavo ponas čia gyventų, niekas į jį nė kreiva akimi nežiūrėtų. Kas jau kas, o aš tai

savo kailiu patyriau – ne vienerias kelnes prasėdėjau bekdamas lotynų kalbą. Ir kas iš to? Jei nebūčiau gavęs palikimo, sėdėčiau dabar dantis ant lentynos padžiovēs.

SIRAS. Uždirbate kokia šimtą dukatų per metus?

MESERAS NIČA. Nė velnio aš čia neuždirbu! Čia, Florencijoje, būdamas teisės žinovas, šuns akį gausi, o ne pinigų, jei neturėsi savo kapitalo: vien trupinis rankiosi per šermenis ir vestuves arba kiauras dienas trinsi užpakaliu suolą prokonsulo laukiamajame. Dieve duok visiems taip gyventi, kaip kad aš gyvenu. Beje, nenorėčiau kad mano žodžiai pasiektų svetimas ausis, o paskui prisišauksi bėdos ant savo galvos, uždės nepakeliamus mokesčius, ir tada mokėsi kruvinus pinigus.

SIRAS. Būkite ramus.

MESERAS NIČA. Štai mes ir namie: luktelėk, aš tuoj ateisiu.

SIRAS. Eikit jau, eikit.

KETVIRTA SCENA

(Siras, vienas)

SIRAS. Jei visi įstatymo saugotojai būtų tokie, kaip meseras Niča, iš proto galėtum išeiti! Aiškus daiktas, tasai nevidonas Ligurijas ir mano apkvaišęs ponas padarys jam kokią gėdą! Ir tegul sau kvailioja, kad tik aikštėn neišeitų, nes tuomet galiu galvą palydėti, o mano ponas ir turto, ir galvos netektų. Ir sumanyk tu man pasidaryti gydytoju! Nežinia, ką juodu ten rezga ir ko siekia. O štai ir magistras su buteliu šlapimo rankoje. Iš juoko gali sprogti išvydęs tą kaliausę!

PENKTA SCENA

(Meseras Niča, Siras)

MESERAS NIČA. *(pats vienas)* Ligšiol aš šokau pagal tavo dūdelę, o dabar būki maloni ir klausyk manęs. Jei aš būčiau žinojęs, kad neturėsime vaikų, verčiau būčiau vedęs paprastą valstietę. *(Sirui)* Tu čia, Sirai? Drožk iš paskos. Na ir privargau, kol įkalbinau tą kvailę duoti šlapimo tyrimui! Ji

baisiai nori turėti vaikų, stačiai dieną naktį apie juos svajoja, bet vos tik paprašau bent pirštą dėl to pajudinti – dievai žino ko prisigalvoja!

SIRAS. Turėkit kantrybės: meiliu žodeliu moterį gali nuvesti kur tinkamas.

MESERAS NIČA. Meiliu žodeliu! Man tie meilūs žodeliai pro pakaušį lenda! Bėk, pasakyk magistrui ir Ligurijui, kad aš jau atėjau.

SIRAS. O štai ir jie!

ŠEŠTA SCENA

(Ligurijas, Kalimakas, meseras Niča)

LIGURIJAS. Mokslavyrį įkalbinti bus vieni niekai, o štai jo žmoną – nelengva, bet ir čia ką nors sugalvosim.

KALIMAKAS. Ar atnešėt šlapimą?

MESERAS NIČA. Jį turi Siras, po apsiaustu.

KALIMAKAS. Duokš čia! O, iškart matyti, kad silpnoki inkstai.

MESERAS NIČA. Ir man atrodo lyg drumstokas, nors dar visai šiltas.

KALIMAKAS. Prašom nesistebėti. Nam mulieris urinae sunt semper maioris grossitiei et albedinis, et minoris pulchritundinis, quam virorum. Huius autem, in caetera, causa est aplitudo canalium, mixtio eorum quae ex matrice exeunt cum urina¹.

MESERAS NIČA. *(pats vienas)* Oho, prisiekiu šventojo Pučo nekaltybe! Kuo toliau, tuo labiau juo žaviuosi. Tik pasiklausykit, kaip išmintingai postringauja apie tuos dalykus!

KALIMAKAS. Man regis, naktimis jai per maža šilumos, todėl toks drumzlinas jos šlapimas.

MESERAS NIČA. Dėl to galite neabejoti: jau kad užkaitinu ją kaip kažin ką... Tik va, prieš guldama, jis ištisas kiauras valandas klūpodama varsto rožančių ir, ko gero, per kvailą galvą kiaurai sustimpa.

KALIMAKAS. Ir galiausiai, gerbiamasis daktare, sakykit: tikite manim ar ne, o jeigu tikite, nurodysiu jums išganingą vaistą. Jeigu seksite mano patarimu, lygiai po devynių mėnesių jūsų

¹ Moterų šlapimas visada būna sūdresnis ir drumstesnis nekaip vyrų, o tai esti, be kita ko, dėl šlapimtakių platumo ir išskyrų, iš gimdos patenkančių į šlapimą. (Lot.)

žmonelė sūpuos ant rankų gražutį kūdikėlį, priešingai – esu pasirengęs sumokėti jums du tūkstančius dukatų.

MESERAS NIČA. Sakykit greičiau, kas tai per vaistas? Man kiekvienas jūsų žodis – šventas, o tiku jumis labiau nei savo nuodėmklausiu.

KALIMAKAS. Jūs turėtumėt žinoti, jog moteris neabejotinai pastoja, jei duosi jai išgerti mandragoros antpilo. Šis vaistas jau ne kartą mano išmėgintas ir visada duoda puikiausių vaisių. Jei ne mandragoros antpilas, Prancūzijos karalienė kol gyva nebūtų susilaukusi kūdikio, beje, kaip ir kitos kilmingos damos, toje karalystėje.

MESERAS NIČA. Negali būti!

KALIMAKAS. Taigi, kad gali. Ir laimė jums tokia palanki, jog, pasirodo, turiu atsivežęs visa, ko reikia tam antpilui sutaisyti, ir jūs galite gauti jo nors ir šiandien.

MESERAS NIČA. O kada ji turėtų jo išgerti?

KALIMAKAS. Šiąnakt po vakarienės, juo labiau kad dabar palanki mėnulio fazė ir pats tinkamiausias laikas tokiems dalykams.

MESERAS NIČA. Ir labai gerai. Sutaisykit vaistus, o aš sugirdysiu juos žmonai.

KALIMAKAS. Beje, dar viena smulkmena: tasai, kuris pergulės su ja, kai ji išgers vaistų, lygiai po savaitės pasimirs, ir jam nieko negalima padėti.

MESERAS NIČA. Po šimts kalakutų! Na jau ne, nereikia man to jūsų gėralo, manęs nepagausi ant to kabliuko! Tai šit ką jūs sugalvojote!

KALIMAKAS. Nusiraminkit, ir čia esama išėities.

MESERAS NIČA. Na, sakykit!

KALIMAKAS. Paguldykit su ja pirmą pasitaikiusį, tegul jis priima visus mandragoros nuodus. Paskui galėsit, nėmaž nesibaimindamas, smagintis su žmona kiek tinkamas.

MESERAS NIČA. Ne, aš nesutinku.

KALIMAKAS. Kodėl?

MESERAS NIČA. Ogi todėl, kad nenoriu žmonos daryti gatvine ir savo kaktos puošti ragais.

KALIMAKAS. Kaipgi jūs, toks mokytas ir protingas vyras, galite šitaip kalbėti! Vadinasi, jūs anaip tol ne toks jau išmintingas, kaip atrodote. Nejau jūs nesiryžtate žengti to žingsnio, kurį drąsiai žengė ir Prancūzijos karalius, ir šitiek kilmingų bajorų?

MESERAS NIČA. Kurgi aš surasiu tokį beprotį, kuris ryžtųsi pasidaryti galą? Jeigu aš jam viską pasakysiu, jis, aišku, nepanorės, o jeigu nulsėpsiu teisybę – vadinasi, sąmoningai apgausiu, o už

tai traukiama atsakomybėn prieš Aštuonių tribunolą. Deja, man anaipol nesinori pakliūti į jo nagus.

KALIMAKAS. Jeigu tik tiek bėdos, leiskite man viskuo pasirūpinti.

MESERAS NIČA. O ką gi jūs darysite?

KALIMAKAS. Ogi šit ką: šiandien po vakarienės įduodu jums tą gėrimą, jūs sugirdote jį žmonai ir kokią dešimtą valandą vakaro paguldote į lovą. Paskui visi mes – jūs, Ligurijas, Siras ir aš – persirengsime, išeisim lyg pasivaikščioti po miestą, nutversim pirmą pasitaikiusį jaunikaitį, aišku, nukaušusį, nuvarysim į jūsų namus. Ten, nežibindami šviesos, įstumsime į miegamąjį ir paguldysime šalia jūsų žmonos į lovą, iš karto paaiškinę, ką jam reikės daryti, o tada jau viskas eis kaip sviestu patepta. Paryčiais išvesim jį iš namų, jūs paliepsite išmaudyti žmoną ir galėsite nieko nesibaimindamas smagintis su ja kiek širdis geidžia.

MESERAS NIČA. Aš nieko prieš, juo labiau jog, kaip tu sakai, taip daro karaliai, kunigaikščiai ir bajorai. Tik neduok dieve, kad kas nors suuostų, - tai būtų džiaugsmo Aštuonių tribunolui!

KALIMAKAS. O kas gi čia galėtų suuosti?

MESERAS NIČA. Ir dar viena bėda, pati didžiausia.

KALIMAKAS. Kas gi tai?

MESERAS NIČA. Kaip įkalbinti žmoną! Nemanau, kad pavyks taip lengvai ją įtikinti.

KALIMAKAS. Teisybę sakot. Bet aš, pavyzdžiui, nenorėčiau turėti tokią žmoną, kurios neįmanoma palenkti, kad ji elgtųsi pagal mano norą.

LIGURIJAS. Man regis, aš sugalvojau, kaip ją palenkti.

MESERAS NIČA. Kaip?

LIGURIJAS. Pasitelkti pagalbon nuodėmklausį.

KALIMAKAS. O kas prikals nuodėmklausį?

LIGURIJAS. Tu, aš, pinigai ir visų mūsų pasileidimas.

MESERAS NIČA. Be kita ko, labai abejoju, kad žmona pasiklausytų mano žodžio ir eitų pas nuodėmklausį tartis šiuo klausimu.

LIGURIJAS. Aš sugalvojau, ką reikia daryti.

KALIMAKAS. Sakyk!

LIGURIJAS. Tegu ją prikals motina.

MESERAS NIČA. Kuo jau kuo, o motina ji tiki.

LIGURIJAS. Motina, man regis, mums neprieštaraus. Na, greičiau, paskubėkim, o jau vakaras ant nosies. Kalimakai, eik pasivaikščioti, o lygiai aštuoniomis mudu užeisime pas tave. Žiūrėk, kad vaistai jau būtų sutaisyti. Dabar mudu su meseru Niča eisim šnekinti motinos – tikiuosi pats ją paveikti. Paskui užsuksim į vienuolyną pas nuodėmklausį ir papasakosime jums, ką sugebėjom padaryti.

KALIMAKAS. Dėl dievo meilės, nepalikit manęs vieno!

LIGURIJAS. Man regis, tu kuoktelėjai iš laimės.

KALIMAKAS. Sakyk, kurgi man eiti?

LIGURIJAS. Kur akys mato: Florencija didelė, klaidžiok sau gatvėmis, ir tiek.

KALIMAKAS. Mane vos kojos nulaiko!

KANCONA

Laimingas tas, kas nuo gimimo paikas

Ir sukčių per padorų žmogų laiko.

Neturi jis siekimų

Ir nejaučia dvejonų,

Tad apdairus likimas

Apsaugo nuo dvejonų.

Mokslavryio svajonė

Turėt vaikučių guotą,

O kai galvoj nér proto,

Bepigu patikėti, turint noro,

Jog asilas skraidyti moka oru.

TREČIAS VEIKSMAS

PIRMA SCENA

(Sostrata, meseras Niča, Ligurijas)

SOSTRATA. Aš ir anksčiau esu girdėjusi, jog iš dviejų bėdų poringas pasirenka mažesnę. Jeigu jau neįmanoma kitaip pasidaryti vaikelio, vadinasi, ir šis būdas geras, nors, aišku savaime, sąžinei nuo to ne ką lengviau.

MESERAS NIČA. Tas teisybė.

LIGURIJAS. Jūs pasikalbėkite su dukrele, o mudu su meseru Niča nueisim pas brolių Timotėją, jos nuodėmklausj, ir viską jam papasakosim, kad jums nereikėtų nieko aiškinti. Pamatysit, ką jisai jums pasakys.

SOSTRATA. Sutarta. Jūs drožkite tenai, o aš einu pas Lukreciją ir vienaip ar kitaip prišnekinsiu ją susitikti su nuodėmklausiu.

ANTRA SCENA

(Meseras Niča, Ligurijas)

MESERAS NIČA. Gal tu, Ligurijau, ir stebėsis, kad aš neriuos iš kailio stengdamasis palenkti savo žmoną, bet jei žinotum, kas neseniai atsitiko, nėmaž nesistebėtum.

LIGURIJAS. Man rodos, todėl jums taip sunku, jog visos moterys pasiutiškai įtarios.

MESERAS NIČA. Deja, čia visai kas kita. Lukrecija buvo romiausia ir nuolankiausia moteris pasaulyje, bet štai vieną sykį tokia kaimynė pliurpė jai, kad ji tikrai pastosianti, jei duosianti įžadą išklaudyti keturiasdešimt aušrinių servitų vienuolyne. Išklause ji viso labo tik dvidešimt, nes, matot, pradėjo aplinką ją suktis vienas iš tų pasileidusių vienuolių, ir ji pasakė kojos nekelsianti jų koplyčion. Kaip negerai, kad šitaip negražiai elgiasi žmonės, dievo pašaukti būti mums pavyzdžiu! Juk teisybę sakau?

LIGURIJAS. Kurgi ne, gryna teisybė, kad juos kur nelabasis!

MESERAS NIČA. Taigi, nuo tos dienos ji pasidarė budri lyg zuikis pakrūmėje: pasakysi kokį menką nieką, o jai dievaižin kas vaidenasi.

LIGURIJAS. Na, dabar jau nebesistebiu. O kaip išėjo su įžadu? Nejaugi viskas perniek?

MESERAS NIČA. Teko prašyti, kad atleistų nuo įžado.

LIGURIJAS. O ką darysi! Beje, duokit, jei turite, dvidešimt penkis dukatus. Tokiais atvejais nevalia šykštauti: reikia patepti vienuolį ir dar pažadėti gardesnį kąsnį.

MESERAS NIČA. Še, imk. Man tie pinigai – grynas niekas: su kaupu atsiimsiu kur kitur.

LIGURIJAS. Visi tie vienuoliai – sukčiai ir apgavikai, ir tai savaime suprantama: juk jie puikiai žino ir mūsų, ir savo nuodėmes. Kas neturi su jais reikalų, įkliūva į spąstus, ir jie taip sugeba apduiti galvą, jog kelnes nuauna ir paleidžia be nieko. Todėl aš nenorėčiau, kad jūs kištumėt liežuvį ir viską sugadintumėt, nes jūs, mokslo vyrai, visa galva pasinėrę į mokslus, puikai išmanote, kas surašyta knygoje, o apie šios žemės reikalus nė velnio nenučiuokiate. *(Pats vienas)* Juk toksai kvailys gali kaip niekur nieko pagadinti bet kokį reikalą!

MESERAS NIČA. Kaip pasakysi, taip ir darysiu.

LIGURIJAS. Svarbiausia, netrukdykite man ir nekalbėkite, kol neduosiu ženkle.

MESERAS NIČA. Gerai, O koks gi tai bus ženklas?

LIGURIJAS. Primerksiu akį ir prikasiu lūpą. O ne! Padarysim kitaip. Ar jau seniai nesat matęsis su broliu Timotėju?

MESERAS NIČA. Bus jau kokia dešimt metų.

LIGURIJAS. Puiku. Pasakysiu jam, kad jūs apkurtot, o jūs tylėsit ir nesakysit nė žodžio, įsiterpkit nebent tada, kai pradėsiu rėkti.

MESERAS NIČA. Sutarta.

LIGURIJAS. Ir nesikiškite, jei išgirsite ką nors tokio, kas jums pasirodys nesuderinama su mūsų sumanymu, nes aš stengsiuos iš paskutiniųjų, kad tik mums išdegtų.

MESERAS NIČA. Dieve padėk!

TREČIA SCENA

(Brolis Timotėjas, moteriškė)

BROLIS TIMOTĖJAS. Ką gi, pradėkime, jeigu pageidaujate atlikti išpažintį.

MOTERIŠKĖ. Tikrai ne šiandien. Manęs laukia. Gana bus to, kad bent probėgšmais palengvinsiu savo sielą. Ar atlaikėte mišias švenčiausiai mergelei, kaip buvau prašiusi?

BROLIS TIMOTĖJAS. Žinoma, ponია!

MOTERIŠKĖ. Šekit jums floriną, ir du mėnesius kas pirmadienį teikitės atlaikyti gedulingas mišias už mano amžinatilsį vyro vėlę. Nors ir galvijas buvo velionis, vis dėlto širdis nepaleidžia, o ir kūnas, šiaip ar taip, ne svetimas: kai tik prisimenu, stačiai saldu pasidaro... Kaip jūs manot, dabar jis skaistykloj?

BROLIS TIMOTĖJAS. Be abejo!

MOTERIŠKĖ. O aš labai tuo abejoju. Juk žinote, ko tik jis man nedarydavo! O kiek kartų guosdavausi jums, skųsdavausi juo! Šalindavausi jo kaip įmanydama, bet jis neatstodavo, būdavo toks įkyrus! O viešpatie, atleisk man, nusidėjėlei!

BROLIS TIMOTĖJAS. Neabejokite, nes dievo gailėstingumas begalinis, ir žmogui niekada ne vėlu gailėtis nusidėjus, tik svarbu, kad laiku kiltų toks noras.

MOTERIŠKĖ. O kaip jūs manot, ar šiomet puls turkai Italiją?

BROLIS TIMOTĖJAS. Aišku puls, jei nesimelsit.

MOTERIŠKĖ. Neduok dieve! Labai bijau, kad tie nekrikštai nepamautų manęs ant mieto!.. O, jau reikia eiti, antai moteriškė atnešė man verpalų. Viso geriausio!

BROLIS TIMOTĖJAS. Tepadeda jums dievas!

KETVIRTA SCENA

(Brolis Timotėjas, Ligurijas, meseras Niča)

BROLIS TIMOTĖJAS. *(pats vienas)* Kas be ko, niekas neturi tiek gailėstingumo ir užuojautos kaip moterys, bet drauge tai patys įkyriausi padarai žemėje. Kas jų šalinasi, gyvena ramia galva, bet užtat ir malonumų neragauja, o kas prie jų limpa – visko turi per akis: ir rūpesčių, ir malonumų. Teisybę žmonės sako: kur medus, ten ir musės... Ei, ko jums reikia, gerieji žmonės? Juk čia jūs, mesere Niča!

LIGURIJAS. Garsiau kalbėkit, o suvis apkurto vargšelis, ničnieko nebegirdi.

BROLIS TIMOTĖJAS. Sveikas atvykęs, mesere!

LIGURIJAS. Garsiau!

BROLIS TIMOTĖJAS. Sveiki atvykę!

MESERAS NIČA. Sveikas, sveikas, kol kas sveikata nesiskundžiu, dvasiškasis tėve!

BROLIS TIMOTĖJAS. Ko pageidaujat?

MESERAS NIČA. Ačiū, nebadaujam.

LIGURIJAS. Verčiau kalbėkite su manim, dvasiškasis tėve, kitaip jums teks taip plėšyti gerklę, jog pusę miesto nukelsit nuo kojų.

BROLIS TIMOTĖJAS. Kuo galėčiau pasitarnauti?

LIGURIJAS. Štai meseras Niča ir dar vienas žmogus – vėliau sužinosit, kas jis toks, - norėtų paaukoti pavargėliams dukatų.

MESERAS NIČA. Nė velnio!

LIGURIJAS. (*meserui Ničai*) Užsičiaupkit, tegu jus skradžiai! Čiagi vieni niekai... (*broliui Timotėjui*) Nesistebėkit, dvasiškasis tėve, kad jis taip šneka: kurčias kaip kelmas, o manosi, jog viską girdi, todėl ir nukalba ne į tą galą.

BROLIS TIMOTĖJAS. Kalbėk, o šis tegu sau paisto ką nori.

LIGURIJAS. Turiu atsinešęs dalį pinigų. Jie nori, kad išdalytumėt juos savo nuožiūra.

BROLIS TIMOTĖJAS. Mielai išdalysiu.

LIGURIJAS. Bet pirmučiausia, kol gausite pinigų, turėsite padėti meserui sutvarkyti vieną labai delikatų reikalą, o padėti galite tik jūs vienas, nes čia paliesta jo šeimos garbė.

BROLIS TIMOTĖJAS. O kas atsitiko?

LIGURIJAS. Nežinau, ar jūs pažįstat Kamilą Kalfučį, mesero sūnėną?

BROLIS TIMOTĖJAS. Aišku, pažįstu.

LIGURIJAS. Pernai jis iškeliavo su reikalais Prancūzijoje, o ten, kadangi žmona buvo mirusi, paliko jau visai augusią dukrą tokiame vienuolyne, kurio pavadinimo kol kas neminėsiu.

BROLIS TIMOTĖJAS. Ir kas gi toliau?

LIGURIJAS. Kuo toliau, tuo gražiau: per seserų vienuolių aplaidumą, o gal per savo lengvapėdiškumą toji mergelė pasijuto ketvirtą mėnesį nešiojanti vaikutį. Vadinas, jei negelbėsime jos iš bėdos, baisi nešlovė gresia daktarui, vienuolėms, mergelei, Kamilui, ir visai Kalfučių giminei. Daktaras taip kremtasi, taip bijo tos gėdos, jog duoda įžadą paaukoti tris šimtus dukatų labdaros darbams, kad tik skandalas neišeitų viešumon.

MESERAS NIČA. (*pats vienas*) Kas per nesąmonės!

LIGURIJAS. (*meserui Ničai*) Tylos! (*Broliai Timotėjai*) Ir įduoda tuos pinigus į jūsų rankas: tik judu su vienuolyno viršininke galite jam padėti.

BROLIS TIMOTĖJAS. O kaip?

LIGURIJAS. Įprašykite viršininę sugirdyti mergelei vaistus, kad ši persileistų.

BROLIS TIMOTĖJAS. Reikia gerai pagalvoti.

LIGURIJAS. Pats pasvarstykit, kiek gero padarysit: išsaugosit garbę ir vienuolynui, ir mergelei, grąžinsite tėvui dukterį, įtiksite meserui ir jo artimiesiems, išdalysite tiek aukų, kiek jų įmanoma išdalyti turint tris šimtus dukatų, o pražudysite tik bedvasį nepagimdytą mėsgalį, kuris ir šiaip jau gali pragaištai. Mano galva, daryti gera – vadinasi, duoti naudos ir pasitenkinimo kuo didesniai žmonių skaičiui.

BROLIS TIMOTĖJAS. Teesie dievo valia. Vardan sutvėrėjo ir gailėstingumo artimiesiems tegu įvyksta taip, kaip jūs pageidaujate. Sakykit, koks tai vienuolynas, duokit vaistus ir, jeigu galima, pinigus, kad būtų galima nieko nelaukiant daryti gera.

LIGURIJAS. Dabar aš matau, kad esate toks dievo tarnas, kokį jus vaizdavausi. Štai imkite rankpinigių. Na, o vienuolynas... Atsiprašau, ten, bažnyčioje, viena moteriškė man duoda ženklą. Aš tuoj grįšiu. Tik nepalikit vieno mesero Ničos. Man reikia persimesti su ja keliais žodžiais.

PENKTAS VEIKSMAS

(Brolis Timotėjas, meseras Niča)

BROLIS TIMOTĖJAS. Kiek metų tai mergelei?

MESERAS NIČA. *(pats vienas)* Kas per velniava?

BROLIS TIMOTĖJAS. Klausiu, kiek metų tai mergelei?

MESERAS NIČA. Suk jį devynios!

BROLIS TIMOTĖJAS. Kodėl?

MESERAS NIČA. Todėl!

BROLIS TIMOTĖJAS. *(pats vienas)* Na ir įkliuvau! Pasirodo, vienas protą pametęs, kitas – klausos netekęs. Vienas paduoda j padus, kitas nė velnio negirdi. Ką gi, jei tie pinigai tikri, sugebėsiu juos tinkamiau panaudoti! *(Garsiai)* O štai ir Ligurijas grįžta!

ŠEŠTA SCENA

(Ligurijas, brolis Timotėjas, meseras Niča)

LIGURIJAS. *(meserui Ničai)* Nusiraminkit, mesere. *(Broliai Timotėjui)* O, gavau gerą žinią, dvasiškasis tėve!

BROLIS TIMOTĖJAS. Kokią?

LIGURIJAS. Moteriškė, su kuria ką tik šnekėjau, pareiškė man, jog toji mergelė pati savaime persileido.

BROLIS TIMOTĖJAS. Puiku, vadinasi, dabar jūsų paaukotieji pinigai pakliūs į kitą kišenę.

LIGURIJAS. Kaip tai suprasti?

BROLIS TIMOTĖJAS. Atseit dabar juo labiau būtų pritiklu paaukoti pinigų labdaros darbams.

LIGURIJAS. Ir bus paaukota, jeigu tik malonėsite pagelbėti minėtam daktarui sutvarkyti kitą reikalą.

BROLIS TIMOTĖJAS. Kokį?

LIGURIJAS. Daug menkesnį ir ne tokį rizikingą, kur kas malonesnį mums ir naudingesnį jums.

BROLIS TIMOTĖJAS. Tad kokį? Man taip patiko su jumis bendrauti, jog padarysiu jums viską, ko tik jūs pageidausite.

LIGURIJAS. Papasakosiu jums viską bažnyčioje, prie keturių akių, o mūsų daktaras tegu teikiasi palūkėti. Mudu beregint grįšime.

MESERAS NIČA. *(pats vienas)* Kaip pasakė ežys, išeidamas mielių.

BROLIS TIMOTĖJAS. Eime.

SEPTINTA SCENA

(Meseras Niča, vienas)

MESERAS NIČA. Naktis dabar ar diena? Ar aš miegu, ar kartais nesapnuoju? O gal aš stačiai girtas? Betgi šiandien nė lašo negėriau, čionai atėjau drauge su tuo nepakenčiamu plepiu, niekur neužsukdamas. Mudu susitarėm vienuoliui sakyti viena, o jis dievaižin ką paisto ir dar liepia dėtis man dėtis kurčiam. Iš tikrųjų man derėjo užsikimšti ausis kaip vienam riterių romanų herojui, kad negirdėčiau visų tų nesąmonių, kurias jis nežinia kam čia tauškė! Ir štai jau man teko atsisveikinti su dvidešimt penkiais dukatais, o apie mano bylą nė žodžio nepasakyta. Ir dar liepė man laukti it gaidžiui gaidgystės! O štai ir juodu pareina! Tegų juos skradžiai, jeigu dar nebus pakalbėję apie mano reikalą!

AŠTUNTA SCENA

(Brolis Timotėjas, Ligurijas, meseras Niča)

BROLIS TIMOTĖJAS. Pasistenkite, kad šiandien pat motina su dukra ateitų pas mane. Aš žinau, ką joms reikės pasakyti, ir jeigu mano žodis joms šį tą reiškia, šiandakt suleism krūvon tą porėlę.

LIGURIJAS. Mesere Niča, brolis Timotėjas iš kailio nersis, kad tik padarytų kas priklauso. O jūs prikalbinkit moteris ateiti bažnyčion.

MESERAS NIČA. Tu man sugrąžinai gyvybę. Ar bus berniukas?

LIGURIJAS. Žinoma, berniukas.

MESERAS NIČA. Man taip graudu, net ašarų negaliu sutramdyt.

BROLIS TIMOTĖJAS. Jūs, Ligurijau, eikit bažnyčion, o aš palūkėsiu moterų šičia. Užsiglauskite pasieny, kad jūsų nepastebėtų, o kai jos nueis, pasakysiu, ką man pavyko nuveikti.

DEVINTA SCENA

(Brolis Timotėjas, vienas)

BROLIS TIMOTĖJAS. Jau nebeišmanau, katras iš mūsų liko kvailio vietoj. Tas šelmis Ligurijas iš pradžių pasekė man pasaką, norėdamas mane išmėginti, ir jei būčiau nesutikęs, nebūtų pasakęs, ko iš tikrųjų juodu atėjo. Kas be ko, jis apsimelavo nenorėdamas atskleisti paslapties, bet apskritai toks besarmatis gali apdergti doriausią žmogų. Žinia, aš palikau kvailio vietoj, bet vis dėlto kvailiu būti man naudinga. Meseras Niča ir Kalimakas – turtingi žmonės, ir aš neblogai uždirbsiu iš vieno kvailumo, o iš kito suktybės. Savaimė suprantama, reikia laikyti viską paslapy, bet ir jiems svarbu, kad nieko neišeitų viešumon. Šiap ar taip, nėraž nesigailiu. Aišku, labai abejoju, kad neiškils jokių kliūčių – juk madona Lukrecija tokia dora ir išmintinga, betgi jos dorumu ir nuoširdumu kaip tik ir pasistengsiu pasinaudoti. Apskritai visos moterys turi ne per daugiausia proto, o jei kuri sugeba gražiau suregzti porą žodžių – plačiausiai pagarsėja savo galvotumu: mat, kaip sakoma, aklųjų krašte ir vienakis karalius. O štai motina – kvaila per visą pilvą, jinai man ir padės prikalbinti dukrelę.

DEŠIMTA SCENA

(Sostrata, Lukrecija)

SOSTRATA. Manau, tu tiki, dukrele, jog branginu tavo vardą kaip niekas kitas pasaulyje ir kol gyva nepatarčiau daryti ką nors bloga. Jau esu tau sakiusi ir vėl kartoju: jei brolis Timotėjas sakys, jog tai ne nuodėmė ir neslėgs tavo sąžinės, nieko neimk į galvą ir daryk kas liepiama.

LUKRECIJA. Aš visada nuogąstavau, kad noras turėti vaikų nepaskatintų mesero Ničos iškrėsti kokią paikystę, ir todėl visada, kai tik jis imdavo ką nors siūlyti, iškart suklysdavau ir įsibaimindavau, ypač po to nutikimo Servitų vienuolyne. Tačiau iš viso to, kas mūsų jau išbandyta, šis dalykas man atrodo siaubingiausias. Tik pagalvokit: leistis išniekinamai ir juo labiau leisti, kad mirtų tave išniekinęs vyras! Jei būčiau viena vienintelė visoje žemėje ir žinočiau, kad nuo manęs priklauso žmonijos ateitis, vargu ar sutikčiau žengti tokį žingsnį!

SOSTRATA. Dukrele, aš nesugebėsiu tavęs įtikinti. Pasikalbėk su dvasiškuoju tėvu, pasiklausyk, ką jis tau pasakys, ir daryk tai, ką jis tau pataria, ką patariam mes, ką pataria visi žmonės, geidžią tau gera.

LUKRECIJA. Mane stačiai šaltas prakaitas muša iš siaubo.

VIENUOLIKTA SCENA

(Brolis Timotėjas, Sostrata, Lukrecija)

BROLIS TIMOTĖJAS. Sveikinu jus, garbiosios damos! Aš jau žinau, ko jūs pageidaujate, nes meseras Niča man viską papasakojo. Iš tiesų sakau jums: daugiau nei dvi valandas sėdėjau prie knygų nagrinėdamas šį gana retą atvejį ir pagaliau radau nemaža argumentų, iš dalies ir iš esmės kalbančių jūsų naudai.

LUKRECIJA. Jūs rimtai šnekate ar juokaujate?

BROLIS TIMOTĖJAS. Ak madona Lukrecija! Bene tokiais dalykais juokaujama? Juk pažįstate mane nebe pirmą dieną!

LUKRECIJA. Taip, dvasiškasis tėve, betgi tai negirdėtas daiktas, stačiai plaukai šiaušiasi ant galvos!

BROLIS TIMOTĒJAS. Taip tik atrodo, madona, bet aš norėčiau, kad jūs gintumėte tokias mintis iš galvos. Esama nemaža dalykų, iš pažiūros šiurpių, siaubingų, pasibaisėtinų, bet, geriau pažiūrėjus, pasirodo, kad jie ir žmogiški, ir pakenčiami, ir savaiame suprantami. Juk ne veltui sakoma, jog baimės didelės akys, o mūsų atvejis kaip tik ir patvirtina šią taisyklę.

LUKRECIJA. Duok dieve, kad taip būtų!

BROLIS TIMOTĒJAS. Norėčiau plačiau pakalbėti apie tai, ką anksčiau esu sakęs. Kai dėl jūsų sąžinės, jūs privalote vadovautis ta neginčytina taisykle, kuri skelbia, jog nevalia vengti abejotino blogio, siekiant tikrojo gėrio. Jūsų atveju gėris tikrų tikriausias: jūs pastosite – vadinasi, padovanosite viešpačiui dar vieną sielą. Tuo tarpu blogis labai abejotinas: juk nesate tikra, jog neišvengiamai pasimirs tasai, kuris pergulės su jumis po to, kai išgersite vaistų, - kartais nuo to ir nemirštama. Bet, kadangi tai vis dėlto abejotinas dalykas, tegu meseras Niča verčiau nežaidžia su mirtimi. Na, o jei kalbėsime apie patį tariamai nuodėmingą veiksma, tai nereikia nieko imti į galvą, nes nusidedama mintimis, o ne kūnu. O štai neįtikti vyrui – didžiausia nuodėmė, tuo tarpu jūs, priešingai, stengiatės jam įtikti. Nuodėminga mėgautis tuo, kas jūsų laukia, o jūs tuo bjauritės – vadinasi, anaipol nenusidedate. Be kita ko, svarbiausia visame kame žinoti tikslą, o jūsų tikslas – pelnyti dangų ir patenkinti vyrą. Biblijoje sakoma, jog Loto dukterys vienos likusios žemėje, turėjo santykių su tikruoju tėvu, o kadangi jų ketinimai buvo dori, jos nenusidėjo.

LUKRECIJA. Ką jūs man norite įteigti?

SOSTRATA. Leiskis įtikinama, dukrele. Bene tu nežinai, jog moteris be vaikų neturi nė namų? Jei pasimirs vyras, liksi vienui viena, visų apleista lyg koks gyvulėlis.

BROLIS TIMOTĒJAS. Prisiekiu jums, madona, šventu vienuolio vardu, jog šiuo atveju paklusti vyro valiai ne ką didesnė nuodėmė, nei gavėnios trečiadienį suvalgyti kąsnelį mėsos – šią nuodėmę, kaip žinote, nuplauna lašas šventinto vandens.

LUKRECIJA. Kur jūs mane stumiate, dvasiškasis tėve?

BROLIS TIMOTĒJAS. Laimėn, vaikeli, laimėn, už kurią kol gyva būsit man dėkinga. O kaip jūs džiūgausite po devynių mėnesių!

SOSTRATA. Ji taip ir padarys, kaip jūs patariate. Šį vakarą aš pati ją paguldysiu į lovą. Ko gi tu bijai, kvailiuke? Mūsų mieste beregint atsirastų bent pusšimtis moterų, kurios nėmaž nesispyriotų, o priešingai – iškėlusios rankas į dangų dėkotų viešpačiui už tokią malonę.

LUKRECIJA. Teesie jūsų valia, nors nesu tikra, jog išgyvensiu ligi ryto!

BROLIS TIMOTĒJAS. Nebijok, vaikeli, aš melsiuos už tave aukščiausiajam ir prašysiu arkangelą Rapolą kad suteiktų tau stiprybės šią lemtingą valandą. O dabar eikite su dievo padėjimu ir ruoškitės apeigoms, nes jau temsta.

SOSTRATA. Likite sveikas, dvasiškasis tėve!

LUKRECIJA. Padėk man, viešpatie! O motina švenčiausioji, apsaugok mane nuo viso pikto!

DVYLIKTA SCENA

(Brolis Timotėjas, Ligurijas, meseras Niča)

BROLIS TIMOTĖJAS. Ei Ligurijau, eikit šen!

LIGURIJAS. Kas gero?

BROLIS TIMOTĖJAS. Tvarka. Jiedvi nuėjo namo pasiryžusios daryti kas pasakyta. Nemanau, kad būtų kokių sunkumų, nes motina nesitrauks nė per žingsnį nuo Lukrecijos, netgi ketina pati paguldyti ją lovon.

MESERAS NIČA. Iš tiesų?

BROLIS TIMOTĖJAS. Va, dailiausia! Pasirodo, jūs atkurtote?

LIGURIJAS. Šventasis Klemensas teikėsi gražinti jam klausą.

BROLIS TIMOTĖJAS. Atsidėkojant derėtų paaukoti jo šventam paveikslui, idant mūsų labai tarp tikinčiųjų pasklistų stebuklingo išgijimo žinia.

MESERAS NIČA. Nenukrypkime į šalį. Kaip jūs manot, ar žmona nesipriešins mano valiai?

BROLIS TIMOTĖJAS. Pasikliaukite manimi.

MESERAS NIČA. Vadinas, aš laimingiausia žmogus pasaulyje!

BROLIS TIMOTĖJAS. Kas be ko! Ilgai netrukus jau sūpuosite savo berniukėlj, na, o kam dievas to neduoda – tas pats kaltas.

LIGURIJAS. Eikite melstis, dvasiškais tėve, o jeigu mums dar ko nors prireiks – žinosime, kaip jus rasti. Jūs, mesere, eikite pas žmoną, kad gink dieve neatsisakytų išganingosios minties, o aš skubu pas magistrą Kalimaką pažiūrėti, ar jau sutaisyti vaistai. Po valandos mums reikėtų susitikti ir gerai aptarti mūsų naktinį žygį.

MESERAS NIČA. Ačiū jums, dvasiškasis tėve! Viso geriausio!

BROLIS TIMOTĖJAS. Tepadedu jums dievas!

KACONA

Apgaule nuostabioji,
Vedi į tikslą išsvajotą, mielą,
Nuo negandų vaduoji,
Pasaldini meilužiams karčią gėlą.
Nurodai kelią sielai,
Kai ji patamsiais nevilty klajoja.
Tava narsa beribė
Suteikia meilei dieviškos stiprybės.
Nuodai, kerai ir kliūtys šiam pasauly
Nė motais tau, Apgaule!

KETVIRTAS VEIKSMAS

PIRMA SCENA

(Kalimakas, vienas)

KALIMAKAS. Kaip norėtūsi sužinoti, ką juodviem pavyko nuveikti! Kurgi tas Ligurijas prašapo? Jau prieš valandą turėjo pasirodyti, o jo vis nėra ir nėra. Toks nerimas širdy, jog nebežinau kur dėtis! Teisybė sakoma, jog mūsų gyvenime laimė ir nelaimė atsveria viena kitą: vos tik nusišypso tau laimė, beregint prasiveria negandos bedugnė. Nejaugi man, nelaimingajam, taip ir bus lemta amžinai kamuotis, draskomam čia nuogaštavimų, čia vilčių? Argi aš nepanašus į laivą, priešingų vėjų blaškomą: kuo arčiau uostas, tuo daugiau baimės nugrimzti į dugną? Mesero Ničos paikumas teikia man vilčių, Lukrecijos dorybingumas ir blaivumas varo mane į neviltį. Vargas man, niekur nerandu ramybės! Kartais stengiuosi sutramdyti save, imu gailėtis pridaręs tiek paikysčių, sakau pats sau: „Ką tu darai? Ar išprotėjai? Ir kas iš to, kad pasieksi savo tikslą? Prisipažinsi klydęs, apgailėstausi veltui dėjęs pastangas ir puoselėjęs piktus kėslus. Nejaugi tu nežinai, kiek maža gero randa žmogus tenai, kur ieško laimės? Kita vertus, visų blogiausia, kas gali nutikti, - tai mirtis ir tiesus kelias į pragarą. O kiek žmonių jau nukeliavo į kitą pasaulį! O kiek gerų žmonių kamuojasi pragare! Nejaugi tau bus gėda atsidurti jų draugijoje? Žvelk tiesiai į akis savo likimui, šalinkis blogio, o jei nesugebėsi jo išvengti, kęsk negandas, kaip dera vyrui, neaimanuok, ir nesiskųsk nedalia kaip moteris.“ Taip aš drąsinuos, bet veltui pastangos, nes viršų ima beprotiškas geismas bent kartą pabūti jos glėbyje, ir bisu kūnu jaučiu, jog nebepajėgiu savęs sutramdyti: kojos virpa, viduj viskas virte verda, širdis netelpa krūtinėj, rankos svyra, stingsta liežuvis, temsta akys, svaigsta galva. Bent greičiau ateitų Ligurijas, kad galėčiau išlieti jausmus! O štai ir jis! Dabar nuo jo žodžių priklausys – Žūti man, ar būti.

ANTRA SCENA

(Ligurijas, Kalimakas)

LIGURIJAS. *(pats vienas)* Dar niekad aš taip netroškau susitikti Kalimako, dar niekad nebuvo taip sunku jį surasti. Jei skubėčiau su bloga žinia, tarytum iš po žemių išdygtų. Visur aplaksčiau: ir namuose buvau, ir Didžiojoje aikštėje, ir prekyvietėje, ir Spinų rūmuose, ir Tornakvičių lodžoje – niekur neaptikau. Matyt, visi įsimylėjęliai nenustygsta vietoj – laksto it kaltės su pūsle!

KALIMAKAS. (*pats vienas*) Ko aš čia stoviu, ko nešaukiu jo? Atrodo ,jis patenkintas. (*Ligurijui*) Ei Ligurijau! Ligurijau!

LIGURIJAS. Kur gi tu buvai pradingęs, Kalimakai?

KALIMAKAS. Kas naujo?

LIGURIJAS. Viskas gerai.

KALIMAKAS. Iš tikrųjų gerai?

LIGURIJAS. Geriau nė būti negali.

KALIMAKAS. Lukrecija sutinka?

LIGURIJAS. Sutinka.

KALIMAKAS. O vienuolis padėjo?

LIGURIJAS. Ir dar kaip!

KALIMAKAS. Tebūnie palaimintas dieviškasis tėvas! Kol gyvas melsiu jam dievą malonės.

LIGURIJAS. Va, dailiausia! Galėtum pamanyti, jog dievui malonūs tiek geri, tiek blogi darbai! Be to, nuo šito vienuolio poterėliais neatsipirksi!

KALIMAKAS. O ko gi jam reikia?

LIGURIJAS. Pinigų, savaime suprantama.

KALIMAKAS. Duosim. Kiek tu jam pažadėjai?

LIGURIJAS. Tris šimtus dukatų.

KALIMAKAS. Ir gerai padarei.

LIGURIJAS. Mokslavyris jau pažėrė dvidešimt penkis.

KALIMAKAS. Ką tu sakai?

LIGURIJAS. Taigi ėmė ir pažėrė.

KALIMAKAS. O Lukrecijos motina bent prikišo pirštą?

LIGURIJAS. Be jos nieko ir nebūtų buvę. Kai tik sužinojo, kad jos dukrelė gali smagintis kiaurą naktį be jokio sąžinės graužimo, taip įniko ją melsti, graudenti, drąsinti, jog beveik jėga nuvedė pas vienuolį, o ten jau juodu abu privertė ją nusilenkti.

KALIMAKAS. Dieve mano! Kuo gi aš nusipelniau tokią malonę? Regis, mirsiu iš džiaugsmo.

LIGURIJAS. (*pats vienas*) Na ir žmonės! Vis mirti geidauja – tai iš džiaugsmo, tai iš skausmo. (*Kalimakui*) Ar turite vaistus?

KALIMAKAS. Savaime aišku.

LIGURIJAS. Ko gi jai duosit?

KALIMAKAS. Stiklą su prieskoniais sutaisyto vyno, kuris uždega kraują ir susuka galvą... Po šimts velnių, aš žuvęs!

LIGURIJAS. Kas atsitiko?

KALIMAKAS. Baigta! Čia jau niekas nepadės.

LIGURIJAS. Sakyk, kas per velniava?

KALIMAKAS. Viskas eina šuniui ant uodegos, aš pats sau duobę išsikasiau.

LIGURIJAS. Kas yra? Ko nesakai? Atsitrauk rankas nuo veido!

KALIMAKAS. Argi nepameni, jog aš pats pažadėjau meserui Ničai drauge su tavimi, juo ir Siru nutverti pirmą pasitaikiusį naktibaldą ir paguldyti jo žmonos lovon?

LIGURIJAS. Ir kas iš to?

KALIMAKAS. Kaip tai? Jeigu aš einu su jumis, vadinasi, negaliu būti tasai naktibalda, kurį nutversit! O jeigu manęs nebus su jumis, meseras Niča įtars kažką negera.

LIGURIJAS. Tavo teisybė. Nejaugi nėra jokios išeities?

KALIMAKAS. Man regis, nėra.

LIGURIJAS. Niekai, surasim.

KALIMAKAS. Galva neneša.

LIGURIJAS. Reikia sugalvoti.

KALIMAKAS. Tavo protas šviesesnis. Jei nesugalvosi, aš žuvęs!

LIGURIJAS. Sugalvojau.

KALIMAKAS. Ką tokio?

LIGURIJAS. Paprašysiu talkon vienuolį, kuris ligšiol mus gelbėjo.

KALIMAKAS. O kaip jis padės?

LIGURIJAS. Mes visi persirengsime. Pasakysiu vienuoliui, kad ir persirengtų, pakeistų balsą ir išvaizdą, o mokslavryiui pasakysiu, jog tai tu. Jis patikės.

KALIMAKAS. Šaunu! Na, o ką man daryti?

LIGURIJAS. Apsigaubsite trumpu kiauru apsiaustu, paimsite j rankas liutnią ir atitinkamu metu išnersit iš už mesero namų kampo, dainuodamas dainelę.

KALIMAKAS. Atviru veidu?

LIGURIJAS. Aišku. Jei būsi su kauke, jis gali įtarti ką nors negera.

KALIMAKAS. O jeigu jis mane pažins?

LIGURIJAS. Nepažins: bjauriai išsiviepsi, iššiepsi dantis arba kvilai išsižiosi, primerksi vieną akį. Nagi pamėgink.

KALIMAKAS. Va šitaip?

LIGURIJAS. Ne.

KALIMAKAS. Šitaip?

LIGURIJAS. Dar labiau.

KALIMAKAS. O jeigu taip?

LIGURIJAS. Puiku. Stenkis nustatyti tokią grimasą. Namie turiu dėtinę nosį – prisikabinsi ją.

KALIMAKAS. O paskui?

LIGURIJAS. Kai tik pasirodysi iš už kampo, mes tave užpulsim, išplėšim iš rankų liutnią, surišim, pasukiosim vietoje, nuvesim į namus ir paguldysim į lovą. O toliau pats žinosi, ką privalu daryti.

KALIMAKAS. Kad tik atsidurčiau lovoje!

LIGURIJAS. Atsidursi, o štai ar pavyks tau sugrįžti tenai kitą kartą, priklauso ne nuo mūsų, o nuo tavęs.

KALIMAKAS. Kaip tai?

LIGURIJAS. Visai paprastai: Tą naktį privalai palenkti jos širdį, o paryčiais prisipažinti, kas toks esi, atsiprašyti, kad turėjai ją apgauti, įrodyti jai savo meilę ir įtikinti, jog jai būtų geriausia nekelti triukšmo ir tapti tavo drauge, priešingai – tik pasidarytų sau gėdą ir būtų tavo mirtinas priešas. Labai abejoju, kad ji nepageidautų su tavim susigiedoti ir praleisti drauge dar ne vieną naktį.

KALIMAKAS. Tu taip manai?

LIGURIJAS. Tuo esu tikras. O dabar negaiškim laiko: jau aštuonios. Pašauk Sirą, paliepk nunešti vaistus meserui Ničai ir lauk manęs namuose. O aš einu pas vienuolį. Jis persirengs, mudu grįšime, pakeliui užsukę pas mokslavyrį, ir padarysime viską iki galo.

KALIMAKAS. Teisybę sakai, Ligurijau. Keliauk!

TREČIA SCENA

(Kalimakas, Siras)

KALIMAKAS. Sirai!

SIRAS. Ko pageidauja jūsų malonybė?

KALIMAKAS. Eikš čionai.

SIRAS. Štai aš.

KALIMAKAS. Paimk iš miegamojo spintos sidabrinę taurę, uždenk šilkinę skepetaite ir atnešk čionai. Tik žiūrėk man, kad neišlaistytum benešdamas.

SIRAS. Tuoju pat.

KALIMAKAS. Štai jau dešimt metų, kai Siras man tarnauja, ir visus tuos dešimt metų neturėjau jam jokių priekaištų. Tikiuosi, kad ir šįkart galima juo pasikliauti. Ir nors jam nepasakiau teisybės, tikriausiai jis pats jau viską nuspėjo: gudrus šelmis, visada pasirengęs padėti, kai reikia iškirsti kokią likšty.

SIRAS. Štai taurė.

KALIMAKAS. Dabar dumk pas meserą Ničą, atiduok jam tuos vaistus ir pasakyk, kad iškart po vakarienės sugirdytų žmonai. Ir dar pasakyk: kuo anksčiau ji pavakarieniaus, tuo bus geriau. Ir nepamiršk perspėti, kad laukiam jo prie kampo, kaip sutarta, lygiai dešimtą. Paskubėk!

SIRAS. Bėgu!

KALIMAKAS. Pala! Jei meseras paprašys palūkėti – palauk ir grįžk drauge su juo, jei neprašys – pareik vienas. Tik žiūrėk, kad padarytum viską, kaip liepta.

SIRAS. Savaiame suprantama, jūsų malonybe.

KETVIRTA SCENA

(Kalimakas, vienas)

KALIMAKAS. Štai sėdžiu ir laikiu, kol sugrįš Ligurijas su vienuoliu. Teisybę žmonės sako, jog laukti – visų sunkiausia. Skriedamas mintimis ten, kur galiu atsidurti po poros valandų, ir drebėdamas iš baimės, jog menkiausias niekniekis gali pražudyti visas mano svajones, jaučiu, kaip apleidžia mane jėgos ir kūnas tarytum džiūte džiūsta. Jeigu taip atsitiktų, ši naktis man būtų paskutinė gyvenime: pulčiau į Arną ir nusiskandinčiau arba pasikarčiau, arba iššokčiau pro langą ir

užsimuščiau, arba persmeigčiau sau širdį prie jos namų durų. Žodžiu, vienaip ar kitaip pasidaryčiau sau galą, nes be jos man nebėra ko gyventi. Atrodo, pareina Ligurijas? Taip, tai jis, o su juo – raišas kuprys, tikriausiai persirengęs vienuolis. Ak, tie dievo tarnai! Visi jie vieno pero! O štai dar kažkas prie jų priėjo. Atrodo, Siras: matyt, jau nunešė vaistus ir grįžta namo. Ką gi, palūkėsiu jų šičia, tada jau galutinai susitarsime.

PENKTA SCENA

(Siras, Ligurijas, persirengęs vienuolis, Kalimakas)

SIRAS. Kas čia su tavim, Ligurijau?

LIGURIJAS. Doras žmogus.

SIRAS. Ar jis iš tikrųjų raišas, ar tik apsimeta?

LIGURIJAS. O kas tau rūpi?

SIRAS. Iš snukio – tikras nevidonas.

LIGURIJAS. Atstok, ko prikibai! Geriau sakyk, kur Kalimakas?

KALIMAKAS. Aš čia. Džiugu jus matyti.

LIGURIJAS. Klausyk, Kalimakai, sudrausk tą savo paikšį Sirą, o paisto dievaižin ką.

KALIMAKAS. Dėkis į galvą, Sirai: šiandien darysi viską, ką tau palieps Ligurijas, - toks mano įsakymas. Kad ir ką matytum, girdėtum ar numanytum šią naktį, laikyk paslaptį, jei tau brangus mano turtas, mano vardas, mano gyvybė ir tavo gerovė.

SIRAS. Būkit ramus, jūsų malonybe.

KALIMAKAS. Ar nunešei taurę meserui?

SIRAS. Atidaviau jam į rankas.

KALIMAKAS. Ką jis sakė?

SIRAS. Kad bus padaryta kuo tiksliausiai.

BROLIS TIMOTÉJAS. Ar čia Kalimakas?

KALIMAKAS. Jūsų paslaugoms, dieviškasis tėve. Mano gyvybė ir turtas priklauso tiek pat man, kiek ir jums.

BROLIS TIMOTĒJAS. Aš viską žinau ir jums tikiu. Savo ruožtu esu pasirengęs padaryti tai, ko niekadęs nedaryčiau jokiam kitam žmogui pasaulyje.

KALIMAKAS. Jūsų triūsas nenueis veltui.

BROLIS TIMOTĒJAS. Man gana ir jūsų geros valios.

LIGURIJAS. Baigsim tas ceremonijas ir imsime darbo. Mudu su Siru eisime persirengti. Tu, Kalimakai, irgi eisi su mumis, o paskui keliauk kaip žinai. Vienuolis mūsų čia palauks, mes tuoj grįšime ir visi drauge trauksime pas meserą Ničą.

KALIMAKAS. Eime.

BROLIS TIMOTĒJAS. Aš laikiu.

ŠEŠTA SCENA

(Brolis Timotėjas, vienas)

BROLIS TIMOTĒJAS. Teisybė sakoma, jog su kuo sutapsi, toks ir pats tapsi. Kaip dažnai žmonės įkliūva bėdon: vieni per gerą širdį, kiti per suktą būdą. Dievaž, juk aš niekadęs neturėjau kėslių kam nors pakenkti, tyliai romiai lindėjau savo celėje, laikiau pamaldas, šnekučiauvau su parapijiečiais apie sielos išganymą. O štai dabar, nei iš io, nei iš to, susidėjau su tuo perėjūnu Liguriju – atkišau jam pirštą, o jis man už rankos nutvėrė, įvėlė mane į tokią istoriją, jog nebeišmanau, kaip iš jos išsipinklosiu. Laimė, kad aš ne vienas įsivėliau, drauge su kitais vis lengviau bus išsisukti. O štai ir Ligurijas su tarnu begrįžta!

SEPTINTA SCENA

(Brolis Timotėjas, Ligurijas, Siras)

BROLIS TIMOTĒJAS. Garbė dievui, kad sugrįžot, o prailgo laukti.

LIGURIJAS. Kaip atrodom?

BROLIS TIMOTĒJAS. Atsakančiai.

LIGURIJAS. Tik mokslavyrio ir betruksta. Traukiam link jo namų, jau pradžia dešimtos.

SIRAS. Antai kažkas atidarė duris. Gerai nežiūriu, ar tai jis, ar tarnų kuris.

LIGURIJAS. Jis, jis! Cha cha cha!..

SIRAS. Ko čia juokiatės?

LIGURIJAS. Kaipgi nesijuoksi? Tik pažiūrėk, kokį striuką apsiaustėlį apsilviko, užpakalio nesiekia... O ką užsimaukšlino ant galvos? Lyg ir vienuolio gobtuvą, o prie šalies dar špagą prisijuosė... Kažką burba panosėje, tarytum keikiasi. Pasitraukim į šalį ir pasiklausykim, gal kas su žmona atsitiko.

AŠTUNTA SCENA

(Meseras Niča, persirengęs)

MESERAS NIČA. Ir ko tik neprisigalvojo ta manoji mulkė! Kambarinę išsiuntė pas motiną, tarną – į užmiestį. Apskritai, protingai padarė, bet už tai, kad paleido gerklę, prieš guldama lovon, tikrai nepagirsiu. Kad pratrūks plyšoti: „Nenoriu!.. Kur tai matyta!.. Kaip gėdos neturint!.. Mama, mamyte!..“ Jei motina nebūtų prigriebusi kaip reikiant, nieku gyvu nebūtų gulusi į lovą. Kad jai liežuvis nusprogtų! Kas be ko, drovumas moteriai tinka, bet reikia žinoti saiką. Visiems protą sumaišė, dievaž vištos galva! O jei kas nors, jai girdint, būtų pasakęs: „Tebūnie pakarta išmintingiausia Florencijos moteris!“, iškart būtų atsiliepusi: „O ką aš jums blogo padariau?“ Bet aš ne pirštu penėtas, manęs neapmulkinsi! Puikiausiai žinau, kad nors ir šturmu, bet tvirtovė bus paimta. Ir būčiau paskutinis kvailys, jei pats savo akimis to nepamatyčiau... O vis dėlto šauniai persirengiau! Niekas manęs dabar nebeatpažins. Ir atrodau lyg aukštesnis, jaunesnis, grakštesnis. Nė viena moteris neatsilaikytų, o pasimylėjusi ir pinigų nepareikalautų už paslaugą. Bet kurgi mūsiškiai?

DEVINTA SCENA

(Ligurijas, meseras Niča, brolis Timotėjas, Siras)

LIGURIJAS. Labą vakarą, mesere!

MESERAS NIČA. Ei, kas čia?

LIGURIJAS. Nebijokit, čia mes.

MESERAS NIČA. A, tai jūs visi čia? Jei nebūčiau iškart jūsų pažinęs, būtute įsitikinę, jog ne veltui nešioju špagą prie šalies! Čia tu, Ligurijau? O čia tu, Sirai? O čia – pats magistras, ką?

LIGURIJAS. Įspėjot.

MESERAS NIČA. Oho! Atsakančiai persirengė magistras, nè geriausias Florencijos seklys nepažintų!

LIGURIJAS. Aš daviau jam įsikišti burnon du riešutus, kad niekas jo nepažintų iš balso.

MESERAS NIČA. Na ir bjaurus tu esi!

LIGURIJAS. Kodėl?

MESERAS NIČA. Ko anksčiau man nepasakei? Ir aš būčiau tą patį padaręs. Juk žinai, kaip lengva pažinti žmogų iš kalbos!

LIGURIJAS. Šekit, ir jums pakaks.

MESERAS NIČA. O kas čia?

LIGURIJAS. Vaškinis rutuliukas.

MESERAS NIČA. Duokš... Tfiu, kokia šlykštyne! Kad tu nusprogtum, šunsnuki!

LIGURIJAS. Atsiprašau. Aš sumaišiau tamsoje.

MESERAS NIČA. Tfiu, kas per bjaurastis!.. Kas čia tokio?

LIGURIJAS. Alijošius.

MESERAS NIČA. Kad tave kur!.. Tfiu!.. Magistre, ko nesakot nè žodžio?

BROLIS TIMOTÉJAS. Ligurijas jus įsiutino.

MESERAS NIČA. Oho! Šauniai mokat pakeisti balsą!

LIGURIJAS. Negaiškim laiko. Aš būsiu jūsų vadas, o dabar – klausykit mano komandos! Puolam priešą „jaučio galva“: dešiniuoju ragu eis Kalimakas, kairiuoju – aš, o jūs, mesere, būkite vidury. Siras mus dengs iš užnugario. Mūsų kovinis šūkis – „Pagebėk mums, šventasis Ragaini!“

MESERAS NIČA. O kas tai per šventasis Ragainis?

LIGURIJAS. Prancūzijoje tai labiausiai garbinamas šventasis. O dabar – pirmyn! Įrengsime pasalą štai prie šito kampo. Klausykit! Girdžiu skambant liutnią.

MESERAS NIČA. Tai jis! Ką darom?

LIGURIJAS. Iš pradžių išsiųsim žvalgybą sužinoti, kas jis toks, o paskui elgsimės pagal žvalgybos duomenis.

MESERAS NIČA. Kas eina žvalgybon?

LIGURIJAS. Siras. Jis žino, ką reikia daryti. Išžvalgyk, sužinok, kaipmat sugrįžk ir atraportuok.

SIRAS. Klausau.

MESERAS NIČA. Kad tik neprašautume pro šalį. O jeigu staiga pasitaikys koks liguistas negebęs seniokas? Nenorėčiau rytoj pradėti visko iš naujo.

LIGURIJAS. Nesibaiminkit. Siras – šaunus vyras, neapsižioplins. O štai ir jis. Ką ten pastebėjai, Sirai?

SIRAS. Vyras kaip mūras, kokių reta! Daugių daugiausia – dvidešimt penkerių metų. Vienui vienas, striuku apsiaustu, bruzgina liutnią.

MESERAS NIČA. Tokio mums ir reikia, jeigu, aišku, gerai jį įsižiūrėjai. Bet saugokis jeigu bus kitaip: galva atsakysi už viską!

SIRAS. Kaip sakiau, taip ir yra.

LIGURIJAS. Palaukime, kol jis išlįs iš už kampo, o tada jau ir puslime.

MESERAS NIČA. Prisislinkit arčiau, magistre. Jūs, man regis, vyras iš stuomens. Štai jis!

KALIMAKAS. (*dainuoja*) Lai velnias gula prie tavęs į lovą, / Jei man šalia gulėti nevalia!..

LIGURIJAS. Griebk! Atimk iš jo liutnią!

KALIMAKAS. Ką jūs darot?

MESERAS NIČA. Tuoju pamatysi! Užrišk jam akis, laikyk!

LIGURIJAS. Pasukit jį!

MESERAS NIČA. Suktelkit dar sykį! Dar! O dabar – tiesiai į namus!

BROLIS TIMOTĖJAS. Garbusis mesere Niča, jums leidus, eisiu namo: taip galvą sekia – rodos, tuoj sprogs. Jei nereiks mano pagalbos – iki rytojaus.

MESERAS NIČA. Iki rytojaus, magistre. Tikiuosi, susidorosime patys vieni.

DEŠIMTA SCENA

(*Brolis Timotėjas, vienas*)

BROLIS TIMOTĒJAS. Jie suējo ģ vidū, o aš grjžtu vienuolynan. O jūs, gerbiamieji žiūrovai, nesmerkite mūsū: jums neteks sumerkti akiū ištisā naktj, nes komedija nesibaigia. Aš atlaikysiu pamaldas, Ligurijas ir Siras sēs vakarienēs, nes šiaudien dar nēra valgē, o meseras slankios po namus žiūrēdamas, kad viskas eitū kaip sviestu patepta. Kalimakas ir Lukrecija nemiegos, nes jū vietoje mes irgi nemiegotume.

KANCONA

Saldžiausioji naktie,
O tyluma beribe,
Meilužiū, sklidinū aistros, globēja!
Palaimos nešykštēk,
Gyvenimo gērybiū, -
Lai širdys jū iš laimēs susilieja!
O meilēs sutvērēja,
Už ilgā, sunkū triūsā
Atlygini meilužiams –
Kai tik širdis ledinē
Kaitria liepsna užsidega krūtīnēj!

PENKTAS VEIKSMAS

PIRMA SCENA

(Brolis Timotėjas, vienas)

BROLIS TIMOTĖJAS. Kiaurą naktį nesudėjau akių nė bluosto – taip troškau sužinoti, kuo baigėsi ši išdaiga. Ko tik nedariau, kad greičiau bėgtų laikas: kalbėjau rytmetinius poterius, perskaičiau vieno šventojo gyvenimą, užsukau bažnyčion, uždegiau užgesusią žvakę, uždengiau kitu šydu stebuklingosios dievo motinos paveikslą. Kiek kartų prašiau brolius žiūrėti švaros! Ir dar jie stebisi, kad vis mažiau ją garbina žmonės! Pamenu, kitados būdavo prikabinėta po penkiasdešimt aukojamųjų atvaizdėlių, o nūnai nė dvidešimties nesuskaičiuosi. O juk patys esme kalti, kad nesugebėjome išsaugoti mūsų stebuklingųjų paveikslų šlovės. Kitados, būdavo, kas vakarą po pamaldų einame kryžiaus kelius, o kas šeštadienį giedame „laudes“. Pats stengdavomės parūpinti kuo daugiau šventų atvaizdėlių, o per išpažintį ragindavome parapijiečius nešykštėti aukų. Nūnai nieko nebedarome, o pats stebimės, kad taip išvėso parapijiečių tikėjimas. Ak, kad ir kaip stengsies, neįkrėsi proto mūsų broliams!.. Oho! Girdžiu baisų triukšmą mesero Ničos namuose. Dievaž gena lauk savąjį belaisvį! Vadinasi, laiku atėjau. Matyt, ligi pat paryčių smaginosi balandėliai! Pasitraukiu į šalį ir pasiklausysiu, ką jie ten šneka.

ANTRA SCENA

(Meseras Niča, Kalimakas, Ligurijas, Siras)

MESERAS NIČA. Griebk jį už tos rankos, o aš – už šios. Sirai, tu stumki jį iš užpakalio.

KALIMAKAS. Tik nemuškit, dėl dievo meilės!

LIGURIJAS. Nebijok, nemušim! Nešdinkis iš čia!

MESERAS NIČA. Toliau eiti neverta.

LIGURIJAS. Teisybę sakot, tegu dingsta iš čia. Apsukim jį porą kartų, kad nesuvoktų, iš kur atėjo. Suk jį, Sirai!

SIRAS. Va šitaip!

MESERAS NIČA. Dar kartą!

SIRAS. Na, jau pakaks.

KALIMAKAS. O mano liutnia?

LIGURIJAS. Eik šalin, nenaudėli, nešdinkis! O jei išgirsiu tave pliaušiant, ką šiųnakt darei, - sprandą nusuksiu.

MESERAS NIČA. Baigta, paspruko. Eikim persirengti. Šiandien anksčiau pasirodykim mieste, kad niekas neįtartų, jog praleidom naktį be miego.

LIGURIJAS. Teisybę sakot.

MESERAS NIČA. Eik drauge su Siru ir pasakyk magistrui Kalimakui, jog viskas pasisekė kuo gražiausiai.

LIGURIJAS. O ką gi mes jam sakysime? Juk mes nieko nematėm. Juk pamenat: vos tik atėjom, iškart nusileidom į rūšį išgerti vyno. Judu su uošviene likto prižiūrėti to nenaudėlio, ir mes susitikom tik dabar, kai pašaukėt mus, kad padėtume jį išvesti.

MESERAS NIČA. Tavo teisybė. Na, o aš turiu jums ką papasakoti! Žmona gulėjo tamsoj. Sostrata laukė manęs virtuvėje. Aš užlipau viršun kartu su tuo jaunikaičiu ir, kad nelikčiau kvailio vietoj, įsivedžiau podėlin, šalia valgomojo, - ten spingėjo tik menka lempelė, tad mano veido jis negalėjo įžiūrėti.

LIGURIJAS. Protingai padarėt!

MESERAS NIČA. Aš liepiau jam nusirengti. Jis buvo besispyriojęs, bet aš taip jį prirėmiau prie sienos, kad jis akimoju nusimetė drabužius ir, man regis, iš baimės kol gyvas nebūtų apsirengęs. Iš veido pasirodė man labai bjaurus: nosis dideliausia, kreiva, lūpos atvėpusios, bet užtat tokio kūno niekada nebuvai matęs ir nepamatysi – baltas, standus, lygus lygutėlis. Na, o apie visa kita ir kalbėt neverta!

LIGURIJAS. Čia jau pasirinkate! Reikėjo apžiūrėti nuo galvos ligi kojų.

MESERAS NIČA. Tikriausiai laikai mane per kvailį? Jei apsiėmei šunis karti, nesakyk, kad lazdos negali rasti! Juk turėjau savo akimis įsitikinti, kad jis sveikas sveikutėlis. O jei staiga visas nubertas spuogais ar žaizdotas? Juokauji, ką?

LIGURIJAS. Jūsų teisybė.

MESERAS NIČA. Kai įsitikinau, jog sveikas kaip ridikas, nusivedžiau tamsoje tiesiai miegamąjį, paguldžiau į lovą, bet, prieš išeidamas, apčiuopom patikrinau, kaip juodviem sekasi. Juk pats žinai, aš ne pirštu penėtas, manęs taip lengvai neapgausi!

LIGURIJAS. Na ir apdairumas! Stačiai protas neneša.

MESERAS NIČA. Tai va, pasigraibiau, apčiuopiau, įsitikinau, jog viskas gerai, išėjau iš miegamojo, duris užsukau raktu ir nusileidau į virtuvę, kur drauge su uošviene kiaurą naktį šildėmės prie židinio ir labai turiningai šnekučiavome.

LIGURIJAS. O apie ką judu kalbėjote?

MESERAS NIČA. Apie Lukrecijos paikumą, apie tai, kad jai reikėjo iš karto nusileisti ir per daug nesibranginti. Paskui mudu įsileidom kalbėti apie kūdikėlį: toks jis man mielas ir saldus, kad, rodos, štai dabar jį sūpuoju rankose! Paskui laikrodis išmušė penkias, ir aš, pabūgęs, kad netrukus pradės švisti, nuėjau į miegamąjį. Ir tik pamanyk: tą nevidoną vargais negalais sugebėjau išversti iš lovos!

LIGURIJAS. Tikiu.

MESERAS NIČA. Matyt, išmano reikalą. Bet vis dėlto prikėliau jį, pavadinau jus, ir mes visi išgrūdom jį pro duris.

LIGURIJAS. Žodžiu, viskas gerai.

MESERAS NIČA. O žinai, ko man labiausiai gaila?

LIGURIJAS. Ko gi?

MESERAS NIČA. To nelaimingojo jaunuolio. Juk jam lemta mirti. Brangiai jam teks sumokėti už šią naktį!

LIGURIJAS. Va, dailiausia! Ko gi jums jaudintis? Tegu jis sau kvaršina galvą!

MESERAS NIČA. Tavo teisybė. Laukiu nesulaukiu, kada pagaliau išvysiu Kalimaką ir galėsiu drauge su juo pasidžiaugti.

LIGURIJAS. Jis tuoj pasirodys. Betgi jau šviesu. Mes eisim persirengti. O jūs?

MESERAS NIČA. Ir aš eisiu apsirengti šventiniais drabužiais. Paskui prikelsiu žmoną, paliepsiu jai išsimaudyti ir eiti bažnyčion apsivalyti nuo nuodėmių. Ir judviem su Kalimaku būtų ne pro šalį ateit į bažnyčią: padėkotume dvasiškajam tėvui ir atsilygintume už paslaugas.

LIGURIJAS. Teisybę sakot. Taip ir padarysim.

TREČIA SCENA

(Brolis Timotėjas, vienas)

BROLIS TIMOTĒJAS. Labai man patiko mesero Ničos samprotavimai, juo labiau kad dar labiau išryškėjo jo kvailumas. Ir vis dėlto labiausiai nudžiugino paskutiniai žodžiai. Vadinasi, jie rengiasi ateiti pas mane, tad nėra ko čia kioksoti, verčiau pasitiksiu juos bažnyčioje, kur dar aukščiau pašoks mano gerųjų darbų vertė. O kas gi išeina iš anų namų? Regis, Ligurijas, o sykiu su juo – Kalimakas. Dėl jau minėtų priešasčių norėčiau, kad jie mane čia pastebėtų. Na, o jeigu jie eina ne pas mane, dar turiu gražaus laiko juos aplankyti.

KETVIRTA SCENA

(Kalimakas, Ligurijas)

KALIMAKAS. Kaip jau sakiau, mielas Ligurijau, iš pradžių jaučiausi nei šiaip, nei taip, nors ir turėjau nežmonišką malonumą. Vis dėlto man buvo gėda. Paskui, kai viską atskleidžiau ir prisipažinau karštai mylįs, kai įtikinau, kaip, naudodamiesi vyro neišmanymu, galėsime slapčia, niekam nežinant, mėgautis palaima, ir prižadėjau būtinai ją vesti, vos tik jis iškeliaus į kitą pasaulį, ji atlėgo. Galiausiai, patyrusi, kuo skiriasi mano glamonės nuo josios mesero glamonių, o jauno meilužio bučiniai nuo seno vyro bučinių, ji padūsavo ir tarė: „Jeigu tavo buklumas ir vyro paikumas, motinos naivumas ir mano nuodėmklausio niekšybė privertė mane padaryti tai, ko laisva valia niekad nebūčiau dariusi, vadinasi, taip buvo lemta aukštybėse, ir man nevalia priešintis dangaus įsakymams. Tad būki mano valdovas, šeiminkas ir dvasios vadovas, būki man tėvas, apgynėjas ir vienintelis mano turtas. Ir tai, ko vyras pageidavo vienai nakčiai, tegu tęsiasi lig jo mirties. Būsi mano vaiko krikštatėvis, šįryt nueisi bažnyčion, o paskui kartu su mumis ateisi pietų. Nuo šiol galėsi ateiti pas mus kada tinkamas, svečiuotis kiek širdis geidžia, ir mudu mėgausimės palaima, nesužadindami niekieno įtarimo.“ Girdėdamas tuos žodžius, ko nenumiriau iš laimės. Negalėčiau tau pasakyti nė dalelės to, ką tuomet jaučiau. Patikėki, aš – pats laimingiausias žmogus pasaulyje. Ir jeigu tai laimei negrūmotų nei mirtis, nei laikas, būčiau didžiausias iš palaimintųjų ir švenčiausias iš šventųjų.

LIGURIJAS. Be galo džiaugiuosi tavo laime. Dabar matai, kad viskas nutiko taip, kaip aš sakiau. Na, o ką gi dabar darysim?

KALIMAKAS. Eisim į bažnyčią, nes aš prižadėjau ten pasirodyti. Mūsų jau lauks jinai, jos motina ir mokslavysis.

LIGURIJAS. Girdžiu trinktelėjant jų duris. Štai jie išeina: priešaky Lukrecija ir Sostrata, iš paskos – meseras Niča.

KALIMAKAS. Traukim bažnyčion, o ten palauksim.

PENKTA SCENA

(Meseras Niča, Lukrecija, Sostrata)

MESERAS NIČA. Lukrecija, tu šiandien lyg papaikusi, o derėtų, priešingai, būti susikaupusiai ir dievobaimingai.

LUKRECIJA. O ką gi aš turėčiau daryti?

MESERAS NIČA. Tik paklauskite, kaip ji šoka į akis! Visai pasileido!

SOSTRATA. O jūs nesistebėkit. Ji truputį susijaudinusi.

LUKRECIJA. Ko norit iš manęs?

MESERAS NIČA. Et, verčiau eisiu pirmas ir paprašysiu dvasiškąjį tėvą, kad pasitiktų tave bažnyčios prieangyje ir nuvestų pasimelsti, nes šiandien tu lyg naujai gimusi.

LUKRECIJA. Tai ko neinat?

MESERAS NIČA. Tik pažiūrėkit, kokia ji šiandien ugninga! O vakar atrodė nei gyva, nei mirusi.

LUKRECIJA. Už tai jums reikėtų padėkoti.

SOSTRATA. Eikite pasikalbėti su dvasiškuoju tėvu. Beje, galite neskubėti. Štai ir jis.

MESERAS NIČA.

ŠEŠTA SCENA

(Brolis Timotėjas, meseras Niča, Lukrecija, Kalimakas, Ligurijas, Sostrata)

BROLIS TIMOTĖJAS. *(pats vienas)* Einu, nes Kalimakas ir Ligurijas perspėjo, kad meseras su damomis netrukus bus bažnyčioj.

MESERAS NIČA. Bona dies, dvasiškasis tėve!

BROLIS TIMOTĖJAS. Sveiki atvykę! Gražiai pasitarnavote dievui, už tai jis padovanos jums mielą berniukėlį!

LUKRECIJA. Duok dieve!

BROLIS TIMOTĖJAS. Tikrai padovanos.

MESERAS NIČA. Regis, bažnyčioj matau Liguriją ir magistrą Kalimaką?

BROLIS TIMOTĖJAS. Taip, mesere.

MESERAS NIČA. Pakvieskite juos.

BROLIS TIMOTĖJAS. Eikit čionai!

KALIMAKAS. Tepadedą jums dievas!

MESERAS NIČA. Magistre, paduokite ranką mano žmonai.

KALIMAKAS. Mielai.

MESERAS NIČA. Lukrecija, štai kam mes turime dėkoti už tai, jog turėsime tvirtą paramą senatvėje.

LUKRECIJA. Nuoširdžiai jam dėkoju ir pageidauju, kad jis būtų mūsų vaikelio krikštatėvis.

MESERAS NIČA. Telaimina tave viešpats už tokią išganingą mintį! Norėčiau, kad jis su Liguriju šiandien malonėtų ateiti pas mus pietų.

LUKRECIJA. Būtinai.

MESERAS NIČA. Aš duosiu jiems raktą nuo apatinio kambario, kuris greta lodžos, kad galėtų ateiti kada širdis geidžia, nes gyvena jie be moterų, neprižiūrimi it kokie gyvulėliai.

KALIMAKAS. Imu jį mielu noru ir prireikus duodu žodį juo pasinaudoti.

BROLIS TIMOTĖJAS. Ar galėčiau jau šiandien gauti pinigų labiems darbams?

MESERAS NIČA. Prisiekiu jums, domine, jog šiandien pat juos atsiųsiu.

LIGURIJAS. Nejaugi niekas neprisimins paslaugiojo Siro?

MESERAS NIČA. Tegu prašo ko tik nori – nieko jam negaila. O tu, Lukrecija, kiek sidabrinų norėtum paaukoti bažnyčiai šią dvasios apsivalymo dieną?

LUKRECIJA. Dešimt.

MESERAS NIČA. Ak tu, švaistūnė!

BROLIS TIMOTĖJAS. O jūs, madona Sostrata, atrodot lyg pajaunėjusi.

SOSTRATA. Tai iš džiaugsmo!

BROLIS TIMOTĖJAS. Eikime bažnyčion ir padėkokime viešpačiui už suteiktas malones, o po pamaldų visų jūsų laukia sotūs pietūs. O jūs, gerbiamieji žiūrovai, nelaukite mūsų: pamaldos greit nesibaigs, aš nesirodysiu iš bažnyčios, o jie išskubės namo pro šalines duris. Likite sveiki!